

Професійна освіта та підготовка викладачів для сфери професійної освіти: досвід Національного транспортного університету

Інституційний звіт

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Цей проєкт був профінансований за підтримки Європейської Комісії.

Підтримка Європейською Комісією виробництва цієї публікації [повідомлення] не означає схвалення її змісту, який відображає погляди лише авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній

Erasmus+ Project:	Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні
Project number:	609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-CBHE-SP
Title of the document:	
Author(s) (name, surname, institution):	Микола Дмитриченко, Наталія Бондар, Данило Савостін-Косяк, Олександр Грищук, Халідахон Бахтіярова, НТУ
Contributor(s) (name, surname, institution):	
Date:	21.07.2020
Reviewer(s) (name, surname, institution):	Оксана Мельник, UKON
Editor (s) (name, surname, institution):	Оксана Мельник, UKON (technical review on 21.07.2020)
Final version date:	07.09.2020
Revision date(s) and comment, responsible (name, surname, institution):	23.02.2021: внесено зміни щодо ліцензії creative commons, UKON (Martin Wagner)
Version:	V.2
Work package:	WP1 Аналіз управління підготовкою викладачів професійної освіти та навчання
Work package leader:	Р9/ІПТО
Deliverable:	Так => 1.3
Type:	Звіт, рукопис
Form:	MS Word/PDF, укр.
Distribution:	Відкритого доступу: національний, регіональний
Summary:	Документ описує організацію професійно-технічної освіти та управління професійною освітою вчителів в Україні, а також досвід Національного транспортного університету з підготовки викладачів для закладів професійної освіти. Це один із перших робочих пакетів, який аналізує сучасну ситуацію в професійно-технічній освіті в Україні та потреби цільових груп.

ЗМІСТ

Список скорочень	iv
1. Підготовка НТУ викладачів для закладів ПТО та співпраця зі стейкхолдерами.....	5
2. Методика дослідження організацією підготовки викладачів для сфери ПТО в НТУ ...	12
3. Аналіз результатів проведення анкетування НТУ окремих цільових груп.....	14
4. Пропозиції щодо покращення якості підготовки НТУ викладачів для закладів ПТО ...	19
Додаток 1	21
Додаток 2	28

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

БЗСО – базова загальна середня освіта

КМУ – Кабінет Міністрів України

НТУ – Національний транспортний університет

ОКР – освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки

ПЗСО – повна загальна середня освіта

ПТО – професійно-технічна освіта

1. ПІДГОТОВКА НТУ ВИКЛАДАЧІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПТО ТА СПІВПРАЦЯ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Національний транспортний університет (НТУ) був заснований у 1944 р у Києві. У відповідності до національної системи рівнів вищої освіти, більше 8 тисяч студентів за 25 спеціальностями та спеціалізаціями навчаються на п'яти факультетах та у двох навчальних центрах. 80% наукового та викладацького складу університету мають наукові ступені та вчені звання. Вони залучаються до плідної науково-дослідної роботи на національному та міжнародному рівнях. Багато викладачів стали лауреатами Державної премії України в галузі науки та техніки. Високі стандарти навчальної та науково-дослідної роботи були основними пріоритетами НТУ з часу його заснування. Завдяки цьому Національний транспортний університет має довгострокові партнерські угоди з провідними підприємствами галузі, такими як корпорація «УкрАВТО», концерн «Ніко», компанія «Тойота-Україна» тощо.

НТУ має великий досвід виконання міжнародних проектів та міцні традиції плідної міжнародної співпраці з європейськими та світовими університетами. Серед них більш ніж 20-річне партнерства з Жешувською Політехнікою у програмах мобільності студентів та викладачів. Також, в університеті знаходиться Національний контактний пункт програми «Горизонти 2020» за напрямом «Інтелектуальний, зелений та інтегрований транспорт».

З 2020 року НТУ бере участь у проєкті Erasmus+ Project PAGOSTE «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-CBHE-SP). Цей проєкт направлений на вдосконалення механізму управління у галузі підготовки викладачів закладів професійно-технічної освіти (ПТО) в Україні. Узагальнюючим критерієм покращення існуючого стану підготовки викладачів створення передумов, коли очікування закладів ПТО, мотивація та компетентності майбутніх викладачів можуть бути узгоджені між собою.

Управління на основі партнерства розглядається як один з інструментів вирішення цієї проблеми. Зокрема передбачається залучення закладів ПТО у такі заходи, як розробка навчальних програм чи методика викладання дисциплін під час підготовки закладами вищої освіти викладачів для сфери ПТО. Оскільки децентралізація є головним аспектом сучасної політики в галузі ПТО, управління на основі партнерства в підготовці викладачів ПТО відповідає політичному сьогоденню, в той же час не ставлячи під сумнів традиційні ролі відповідальних установ.

Проєкт спрямований на розвиток та пілотування структур управління між українськими університетами-партнерами та регіональними закладами ПТО. Основна увага приділяється подоланню теоретично-практичних пробілів між університетською освітою та вимогами до викладання у закладах ПТО, а також налагодженню управління у новий, тобто на основі партнерства між відповідними установами в галузі ПТО, спосіб. Проєкт спрямований на підвищення обізнаності про сучасну систему ПТО в Україні та підвищення статусу професії викладача.

Метою проєкту є підвищення якості та актуальності підготовки викладачів для професійної освіти в Україні шляхом встановлення стандартів щодо механізмів управління на основі партнерства (УОП) між університетами, які здійснюють підготовку викладачів для професійної освіти, та закладами професійної освіти.

НТУ, як один з українських партнерів – виконавців зазначеного проєкту, безпосередньо приймає участь у підготовці викладачів для закладів ПТО і є зацікавленим у підвищенні якості такої підготовки та налагодженні партнерських відносин із зацікавленими сторонами (стейкхолдерами). Такими сторонами є:

- заклади ПТО як роботодавці для випускників НТУ за спеціальністю «Професійна освіта (транспорт)», так як заклади освіти, випускники яких можуть продовжити навчання в НТУ;
- організації – великі виробники автомобільної та дорожньої техніки, мастильних матеріалів, що надають для навчання сучасну техніку та матеріали. Вони також зацікавлені у випускниках спеціальності «Професійна освіта (транспорт)» як викладачах-тренерах для своїх центрів професійної підготовки.

Профільною освітньою програмою, за якою в НТУ здійснюється підготовка викладачів для сфери ПТО, є «Професійна освіта (транспорт) спеціальності «Професійна освіта (транспорт)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Освітня програма «Професійна освіта (транспорт)» була започаткована у 2003 році на автомеханічному факультеті. З 2016 року підготовку за цією спеціальністю здійснює факультет економіки та права. Підготовка фахівців відбувається за освітніми ступенями бакалавра та магістра.

Ціллю освітньої програми є підготовка конкурентоспроможного фахівця, що володіє фундаментальною теоретичною базою фахових дисциплін, новітніми технологіями навчання та навичками їх практичного застосування, здатного до творчої інженерно-педагогічної та виробничої діяльності у закладах вищої, фахової передвищої та професійно-технічної освіти, а також для інженерної, керівної та організаційної діяльності у сфері експлуатації автомобільного транспорту.

Випускники цієї освітньої програми успішно працюють у закладах ПТО та навчальних центрах автомобільних транспортних компаній, а також на інженерних посадах експлуатаційних та ремонтних автотранспортних підприємств.

У структурі освітньої програми є дисципліни психолого-педагогічної та технічної складової. Їх співвідношення в освітній програмі 2019/2020 н.р. змінилось на користь психолого-педагогічного блоку (рис.1).

Рисунок 1. Співвідношення дисциплін загальної, психолого-педагогічної і технічної підготовки у логічно-структурній схемі освітніх програм «Професійна освіта (транспорт)» 2016/2017 та 2019/2020 навчальних років

У складі вибіркової частини освітньої програми 2019/2020 н.р. було упроваджено такі дисципліни психолого-педагогічного блоку, як: педагогічний менеджмент; професійна етика та ділові комунікації; чинники працевлаштування і кар'єрного росту. Упровадження цих дисциплін було ініційовано випусковою кафедрою за спеціальністю «Професійна освіта» – кафедрою філософії та педагогіки.

Навчальний час, передбачений освітньою програмою розподілений на аудиторні заняття (45%) та час самостійної роботи студента над опрацюванням навчального матеріалу (55%) (рис. 13).

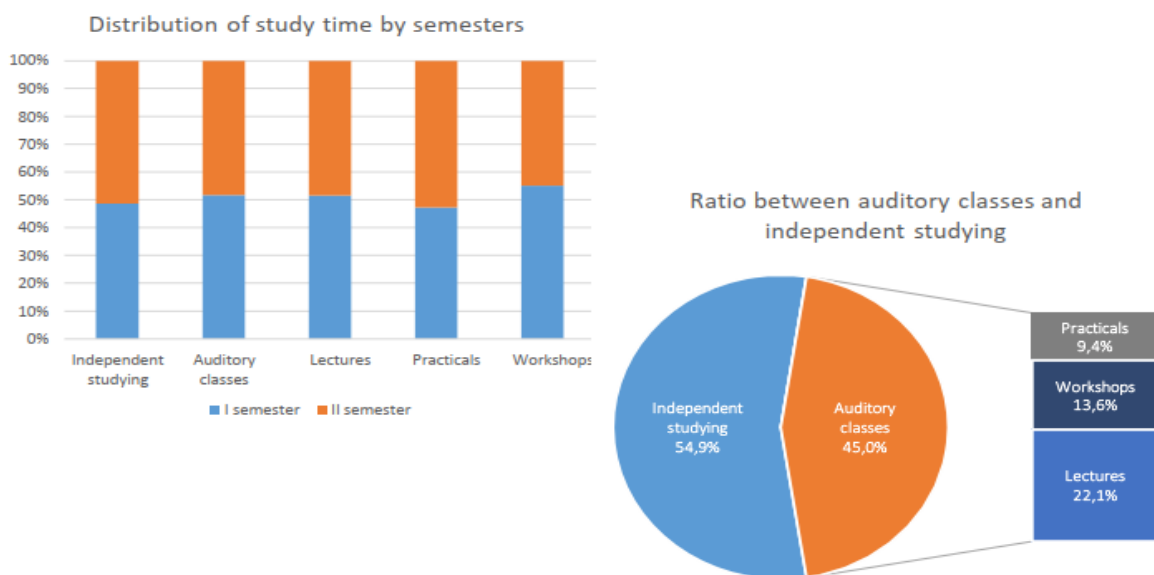

Рисунок 2. Розподіл навчального часу здобувачів освіти за освітньою програмою «Професійна освіта (транспорт)» в НТУ

Велика увага приділяється практичній підготовці. Навчальним планом підготовки бакавбра передбачено три види практики: навчальна, технологічна та педагогічна. Перші дві практики здобувачі освіти проходять на кафедрах технічного профілю, педагогічну – на кафедрі філософії та педагогіки.

Аудиторний фонд, що використовується в навчальному процесі, на 100% забезпечує потреби здобувачів освіти. Є комп'ютерний зал, технічні лабораторії та майстерні, оснащені найсучаснішим обладнанням. НТУ має угоди з відомими виробниками автомобільної, дорожньої техніки, мастильних матеріалів про постійне оновлення обладнання, що використовується для навчальних цілей (рис. 14).

Рисунок 3. *Лабораторії, в яких здійснюється підготовка здобувачів освіти за освітньою програмою «Професійна освіта (транспорт)» в НТУ*

Щодо динаміки чисельності вступників на освітню програму «Професійна освіта (транспорт)» до НТУ, слід відзначити, що протягом останніх років спостерігаються загальні тенденції, що мають місце в Україні у цілому (рис. 4).

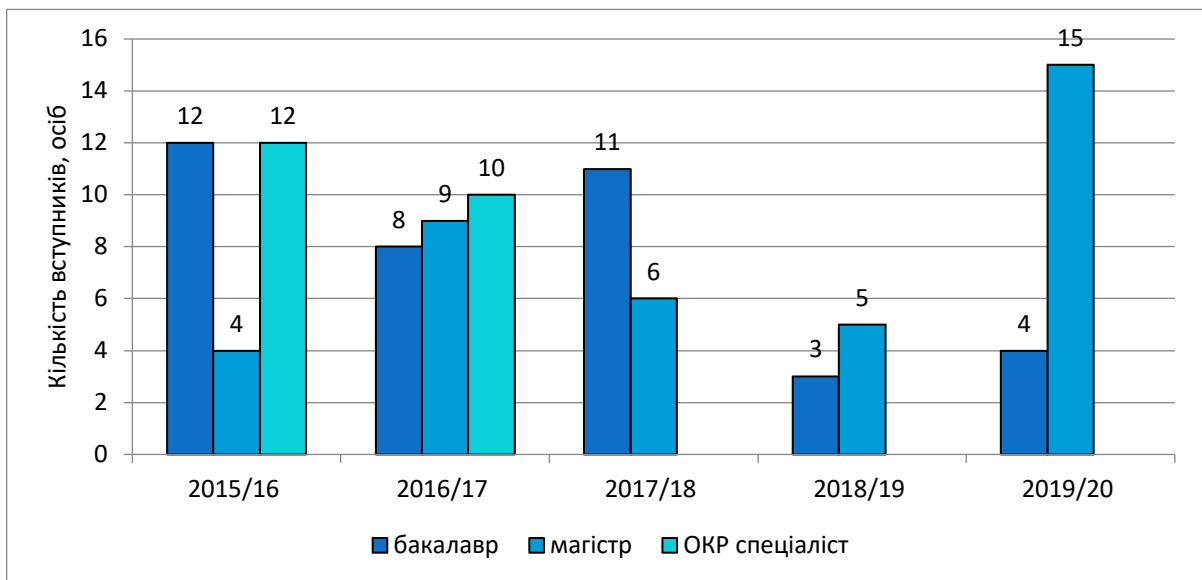

Рисунок 4. Динаміка чисельності вступників на спеціальність «Професійна освіта (транспорт)» в НТУ у 2015-2019 роках

Бачимо, що має місце значне скорочення вступників на освітню програму «Професійна освіта (транспорт)». У 2019/2020 н.р. чисельність вступників скоротилася на 80%. В той же час, збільшилась кількість вступників на спеціальність для отримання освітнього ступеня магістр.

Науково-педагогічний склад, що забезпечують навчальний процес на освітній програмі, складає 30 осіб (загальні дисципліни – 11 викладачів, психолого-педагогічні дисципліни – 6 викладачів; технічні - 13 викладачів). Структура навчально-педагогічного персоналу за посадами представлена на рис. 16. Як бачимо, з них професори складають 27% (8 осіб), доценти – 57% (17 осіб), старші викладачі – 10% (3 особи), асистенти – 7% (2 особи).

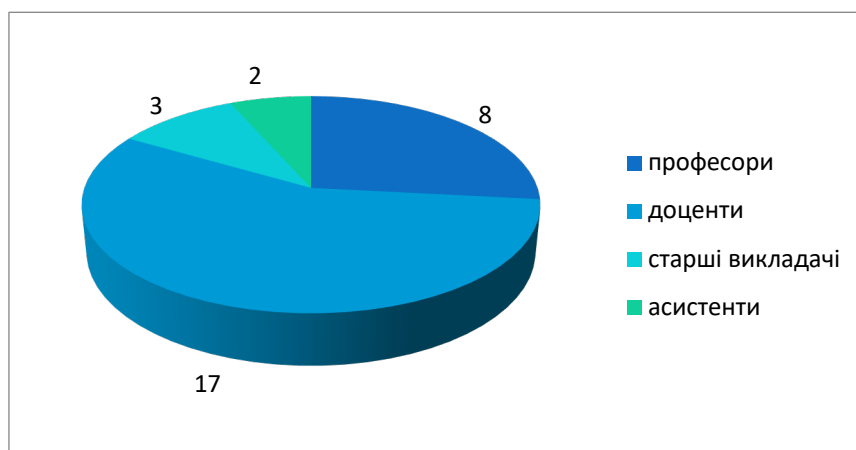

Рисунок 5. Структура навчально-педагогічного персоналу НТУ за посадами, задіяного у 2019/2020 н.р. у підготовці фахівців за спеціальністю «Професійна освіта (транспорт)»

Структура навчально-педагогічного персоналу за рівнем кваліфікації представлена на рис. 6.

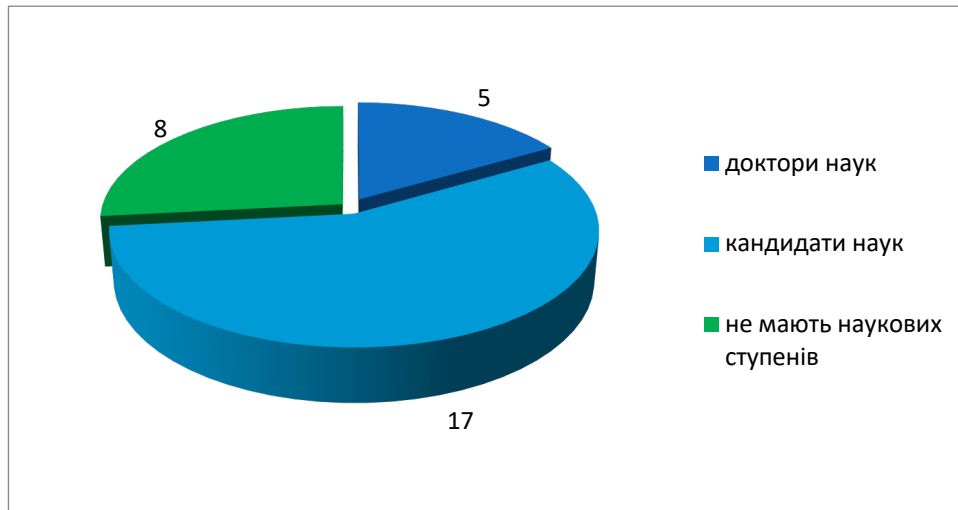

Рисунок 6. Структура навчально-педагогічного персоналу НТУ за кваліфікацією, задіяного у 2019/2020 н.р. у підготовці фахівців за спеціальністю «Професійна освіта (транспорт)»

Як видно, 73% науково-педагогічного персоналу мають наукові ступені. З них 17% - доктори наук (5 осіб), 57% - кандидати наук (17 осіб).

Слід зазначити, що НТУ активно співпрацює зі стейкхолдерами:

- роботодавцями з виробництва;
- закладами ПТО, які виступають, з одного боку роботодавцями для випускників спеціальності «Професійна освіта», а за іншого – їхні випускники надалі стають студентами НТУ;
- виробниками сучасної автомобільної, дорожньої техніки, мастил, які надають для лабораторій НТУ новітню техніку та матеріали для навчальних потреб;
- здобувачами освіти.

Крім того, науково-педагогічні працівники, задіяні у підготовці здобувачів за спеціальністю «Професійна освіта (транспорт)», систематично приймають участь у підвищенні кваліфікації працівників відокремлених підрозділів НТУ. У всіх з них працюють випускники НТУ, які навчалися за спеціальністю «Професійна освіта (транспорт)».

Такими відокремленими структурними підрозділами є:

1. Барський коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету (веб-сайт: <http://bktbntu.com.ua>) (табл.1)

Таблиця 1. Спеціальності та інформація про необхідну освіту для вступу до Барського коледжу транспорту та будівництва Національного транспортного університету

Перелік спеціальностей	Підготовка на базі
Автомобільний транспорт Галузеве машинобудування Будівництво та цивільна інженерія Транспортні технології (на автомобільному транспорті) Геодезія та землеустрій	БЗСО ПЗСО ОКР «Кваліфікований робітник»

2. Надвірнянський коледж Національного транспортного університету (веб-сайт: <http://ncntu.com.ua>) (табл.2)

Таблиця 2. Спеціальності та інформація про необхідну освіту для вступу до Надвірнянського коледжу Національного транспортного університету

Перелік спеціальностей	Підготовка на базі
Інформаційна, бібліотечна та архівна справа Економіка Облік і оподаткування Фінанси, банківська справа та страхування Право Комп'ютерні науки Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка Будівництво та цивільна інженерія Автомобільний транспорт Транспортні технології на автомобільному транспорті	БЗСО ПЗСО ОКР «Кваліфікований робітник» ОКР «Молодший спеціаліст» Освітній ступінь бакалавра (для навчання за іншою спеціальністю)

3. Львівське вище професійне училище транспортних технологій та сервісу Національного транспортного університету (веб-сайт: <http://lvputts-ntu.lviv.ua>) (табл.3).

Таблиця 3. Спеціальності та інформація про необхідну освіту для вступу до Львівського вищого професійного училища транспортних технологій та сервісу Національного транспортного університету

Перелік професій	Підготовка на базі
Електрогазозварник Налагоджувальник верстатів і маніпуляторів з програмним керуванням Оператор верстатів з програмним керуванням Оператор комп'ютерного набору, агент з організації туризму Оператор комп'ютерного набору, касир (в банку) Оператор комп'ютерного набору, офісний службовець (бухгалтерія) Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, електрогазозварник	БЗСО ПЗСО ОКР «Молодший спеціаліст»

Токар Фрезерувальник Технік-програміст (компютерін науки)	
---	--

2. Житомирський автомобільно-дорожній коледж Національного транспортного університету (веб-сайт: zadk@zt.ukrtel.net) (табл.4)

Таблиця 4. Спеціальності та інформація про необхідну освіту для вступу до Житомирського автомобільно-дорожнього коледжу Національного транспортного університету

Перелік спеціальностей	Підготовка на базі
Галузеве машинобудування Облік і оподаткування Будівництво та цивільна інженерія Автомобільний транспорт Транспортні технології на автомобільному транспорті	БЗСО ПСЗО ОКР «Кваліфікований робітник»

3. Державний вищий навчальний заклад «Київський транспортно-економічний коледж» Національного транспортного університету (веб-сайт: <http://www.ktek.kiev.ua>) (табл.5).

Таблиця 5. Спеціальності та інформація про необхідну освіту для вступу до Державного вищого навчального закладу «Київський транспортно-економічний коледж» Національного транспортного університету

Перелік спеціальностей	Підготовка на базі
Автомобільний транспорт Транспортні технології на автомобільному транспорті Бухгалтерський облік Фінанси і кредит Організація обслуговування на транспорті Туристичне обслуговування	БЗСО ПСЗО

Крім підвищення кваліфікації, НТУ забезпечує відокремленим структурним підрозділам багатосторонню підтримку: юридичну, технічну, організаційну, виготовлення поліграфічної продукції, допомога у працевлаштуванні випускників на провідні підприємства галузі тощо. В свою чергу, структурні підрозділи надають консультативну підтримку при розгляді питання оновлення освітніх програм, зокрема освітньої програми «Професійна освіта (транспорт)».

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДЛЯ СФЕРИ ПТО В НТУ

В ході роботи НТУ над проектом Erasmus+ Project PAGOSTE «НОВІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ ПАРТНЕРСТВА ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ» (609536-ERP-1-2019-1-DE-ERPKA2-SVNE-SP), робоча група університету разом з робочими групами українських партнерів

- Міністерства освіти і науки України (веб-сайт: mon.gov.ua)
- Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (веб-сайт: www.kneu.edu.ua)
- Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук, (веб-сайт: www.ivet-ua)
- Української інженерно-педагогічної академії, (веб-сайт: www.uipa.edu.ua)
- Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (веб-сайт: pdpu.edu.ua)
- Університету Констанца (веб-сайт: <https://www.uni-konstanz.de/>)

приймала участь в розробці робочих анкет для опитування здобувачів освіти за спеціальністю «Професійна освіта», викладачів, задіяних у підготовці майбутніх викладачів професійної освіти, керівників закладів ПТО, викладачів закладів ПТО.

Цільовими групами дослідження були:

- здобувачі вищої освіти за спеціальністю «Професійна освіта» - майбутні викладачі закладів ПТО;
- викладачі закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку викладачів для закладів ПТО;
- керівники закладів ПТО;
- викладачі закладів ПТО.

Анкети були спрямовані на вивчення сприйняття цільовими групами якості організації та підготовки викладачів професійно-технічного навчання, задоволеності здобувачів рівнем отриманих професійних компетентностей, відповідності підготовки викладачів для закладів ПТО потребам сфери ПТО.

Анкети містили закриті, напівзакриті та відкриті питання.

За формою відповіді серед закритих питань були: дихотомічні (відповіді так/ні); поліваріативні (запропоновано декілька варіантів відповідей); шкальні (наприклад, повністю згоден/згоден/частково згоден/не згоден/важко відповісти); табличні.

Напівзакриті питання передбачали можливість подання респондентом власного варіанту відповіді.

Наприкінці анкет респондентам було запропоновано відкриті питання, які передбачають надання ними самостійної та розгорнутої відповіді.

Анкетування проводилося шляхом використання інструменту Google форми, що забезпечує респондентам доступ для роботи з анкетою в зручний для них час.

Робочою групою НТУ проводилося анкетування двох цільових груп:

- здобувачів освіти за спеціальністю «Професійна освіта (транспорт)»;
- викладачів, задіяних у підготовці майбутніх викладачів ПТО.

Анкети доступні на вебсайті проекту українською та англійською мовами.

3. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ АНКЕТУВАННЯ НТУ ОКРЕМИХ ЦІЛЮВИХ ГРУП

3.1 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 015 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТИ (ТРАНСПОРТ)» В НТУ

В опитуванні прийняли участь 13 викладачів, що здійснюють підготовку студентів за спеціальністю 015 «Професійна освіти (транспорт)» в Національному транспортному університеті. 54% з респондентів чоловіки і 46% – жінки.

Всі учасники опитування старші 30 років. Більша частина з яких, а саме 92%, молодше 50 років, при чому частки людей у категорії 31-40 років та у категорії 41-50 років рівні – по 46%. Такі результати показують, що за останні 10 років не відбувалося поповнення викладацького складу молодими фахівцями у категорії 21-30 років, а це може призвести до збільшення вікового розриву між викладачами і дефіциту кадрів в майбутньому.

Науково-педагогічний стаж прямо пропорційний віку викладачів: половина респондентів віком 31-40 років мають стаж 4-10 років, ще половина – 11-20 років. Така сама ситуація спостерігається і у віковій групі 41-50 років – половина респондентів має стаж 11-20 років, а решта – понад 20 років.

46% опитаних є викладачами дисциплін спеціальної (фахової) підготовки, 31% викладають дисципліни загальної підготовки і 23% – дисципліни циклу педагогічної підготовки, що цілком відображає структуру навчального плану.

Найбільш розвинута співпраця із закладами вищої освіти – 77% опитаних зазначили саме цей варіант. Другими за популярністю є заклади професійної освіти. Вони зустрічаються у відповідях 38% опитаних. Заклади професійної освіти зазначили 31% респондентів. Центри зайнятості та наукові установи зустрічаються у 23% відповідей, навчально-методичні центри (кабінети) професійно-технічної освіти, заклади післядипломної педагогічної освіти, Міністерство освіти і науки України, приватні підприємці, підприємства – у 15%. 8% респондентів підтримують партнерські відносини з професійними асоціаціями (спілками) та Київським регіональним центром оцінювання якості знань.

Узагальнена оцінка співпраці ЗВО із закладами професійної (професійно-технічної) освіти загалом має позитивний характер: 38% опитаних вважають її цілком задовільною, 54% - скоріше задовільною і лише 8% скоріше незадовільною.

Найкраще, на думку респондентів, організовані такі напрями співпраці як організація та проведення педагогічної практики студентів (100% позитивних оцінок), організація заходів з навчання та підвищення кваліфікації педагогів (92% позитивних оцінок), проведення занять з педагогічних дисциплін (84% позитивних оцінок) та проведення занять з дисциплін фахової підготовки (84% позитивних оцінок). Трохи гірше співпраця проходить за такими напрямками, як розроблення змісту освітньої програми та програм навчальних дисциплін (77% позитивних оцінок), профорієнтаційна робота (62% позитивних оцінок), працевлаштування майбутніх педагогів (61% позитивних оцінок) та проведення спільних заходів (53% позитивних оцінок). Найслабшою ланкою співпраці

респонденти вважають спільне виконання освітніх (навчальних) проектів (46% позитивних оцінок). Це дає змогу розглядати залучення закладів професійної (професійно-технічної) освіти до виконання спільних проектів, зокрема і міжнародних, як один з перспективних напрямків розвитку партнерських взаємовідносин.

Абсолютно всі респонденти вважають доцільним розвивати співпрацю із закладами професійної (професійно-технічної) освіти. Серед найбільш пріоритетних напрямів співпраці були відзначені: організація та проведення педагогічної практики студентів (77% відповідей «цілком доцільно»), працевлаштування майбутніх педагогів (77% відповідей «цілком доцільно»), розроблення змісту освітньої програми та програм навчальних дисциплін (69% відповідей «цілком доцільно»), профорієнтаційна робота (69% відповідей «цілком доцільно»). Такі напрями як проведення занять з педагогічних дисциплін, проведення занять з дисциплін фахової підготовки та спільне виконання освітніх (навчальних) проектів отримали по 62% відповідей «цілком доцільно». Проведення спільних заходів та організацію заходів з навчання та підвищення кваліфікації педагогів «цілком доцільним» вважають 54% респондентів.

Зважаючи на те, що такі напрями як організація та проведення педагогічної практики студентів, проведення занять з педагогічних дисциплін, проведення занять з дисциплін фахової підготовки, розроблення змісту освітньої програми та програм навчальних дисциплін були відзначені викладачами як такі, що вже організовані на досить високому рівні, найбільш перспективними для розвитку вбачаються такі напрями як працевлаштування майбутніх педагогів, профорієнтаційна робота та спільне виконання освітніх (навчальних) проектів.

Цікавим є те, що трохи менше половини (46%) опитаних вважають за доцільне залучати викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до проведення занять у ЗВО, в той час як переважна більшість (77%) віддають перевагу залученню викладачів закладів вищої освіти до проведення занять в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

62% опитаних відчувають потребу в неперервному розвитку своєї професійно-педагогічної компетентності і ще 30% схиляються до цього. В свою чергу, лише 15% респондентів вважають за доцільне брати участь у заходах, які проводяться базі закладів професійної освіти і ще 46% вважають що це могло би бути корисним.

Така позиція може бути викликана обмеженістю або повною відсутністю інформації про програму та суть заходів за підвищення кваліфікації у закладах професійно-технічної освіти, оскільки 31% опитаних зазначили, що не мають можливості спілкування з професійних питань з колегами із закладів професійної освіти (у рамках спільних конференцій, ярмарок вакансій тощо) і ще 23% зазначили, що їм складно відповісти. Тобто, фактично, 54% опитаних мають або частковий доступ до інформації про такі заходи, або не мають її взагалі.

В той же час, абсолютна більшість респондентів (92%) вважають за доцільне створення спеціалізованої онлайн-платформи для професійного спілкування між усіма стейкхолдерами процесу підготовки викладачів для закладів професійно-технічної освіти.

3.2 ОПИС РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ, ЩО НАВЧАЮТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 015 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТИ (ТРАНСПОРТ)» В НТУ

В опитуванні прийняли участь 30 студентів, що навчаються за спеціальністю 015 «Професійна освіти (транспорт)» в Національному транспортному університеті. 93,33% з респондентів чоловіки і 6,67% – жінки.

Більша частина опитаних (90%) віком від 20 до 25 років, решта – молодша 20. 46,67% студентів є здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. З них по 20% – студенти 3-го та 4-го курсів, 6,67% – студенти другого курсу. Решта – здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти першого року навчання. Переважна більшість студентів (63,33%) родом з міста, 30% – з села і 6,67% – селища міського типу.

23,33% опитаних за основну мотивацію вказали бажання навчатися, для 16,67% дана спеціальність є захопленням з дитинства і 13,37% було важко відповісти. Можливість проявляти творчість (10%), суспільна значущість професії (10%), можливість працевлаштування, затребуваність на ринку праці (6,67%), можливості, які надає спеціальність та можливості Києва в цілому (3,33%), родинні традиції, бажання наслідувати приклад батьків чи інших родичів (3,33%) є найменш популярною мотивацією серед студентів.

Основною причиною вступу на дану спеціальність більшість респондентів (43,33%) зазначили випадковість чи збіг обставин. Другим за популярністю мотивом (36,67%) була можливість навчатися за кошти державного бюджету. Перспектива отримання стабільного доходу, поради знайомих, друзів, близьких, рідних та престижність професії в суспільстві зустрічаються у 26,67% відповідей.

Для 50% респондентів вибір закладу вищої освіти був зумовлений тим, що він надає якісну освіту. 40% відзначили, що тут можна здобути професію, яка їм до вподоби, а в 36,67% відповідей зазначено, що у закладі цікаво вчитися. Поради батьків, родичів, друзів, знайомих вплинули на рішення 33,33% студентів. У закладу висока репутація, престиж, заклад вдало розташований (поблизу дома, зручно діставатися та ін.) а також те, що заклад має потужну матеріально-технічну базу, розвинену інфраструктуру (гуртожиток, бібліотека, їдальня, комп'ютерні класи тощо) як мотивацію до вибору вказали 23,33% студентів. Те, що у цьому закладі легко вчитися, малий конкурс при вступі на навчання та те, що у закладі помірна вартість навчання стало вирішальним для 16,67% опитаних. Найменш популярними варіантами стали можливість роботи за фахом під час навчання (13,33%), важко відповісти (10%) та можливість стажування за кордоном (6,67%).

Переважна більшість студентів або цілком задоволені (63,33%), або скоріше задоволені (26,67%) навчанням. Така позиція знайшла відображення і в оцінці окремих компонентів навчального процесу, а саме: доступність навчальних матеріалів та доступність і зручність користування гуртожитками, їдальнею, спортивними спорудами – 86,67% позитивних оцінок, методи навчання, залучення до викладання фахівців-практиків, зміст навчання, готовність викладачів закладу відповідати на запитання, надавати необхідну підтримку під час навчання – 83,33% позитивних оцінок, готовність адміністрації закладу відповідати на запитання та надавати необхідну підтримку під час навчання, доступність необхідної інформації, що стосується освітньої програми та

організації навчання, доступність та зручність користування навчальними приміщеннями та необхідним обладнанням – 80% позитивних оцінок, перелік вибіркового дисциплін – 76,67% позитивних оцінок, практична підготовка під час навчання, організація дозвілля студентів у позанавчальний час – 70% позитивних оцінок, участь у міжнародних проектах під час навчання – 66,67%. Як видно з результатів, залученість студентів до виконання міжнародних проектів під час навчання може стати потенційним напрямом до підвищення їх задоволеності навчальним процесом.

Стосовно різних аспектів викладання дисциплін, 90% опитаних погоджуються з тим, що наявний зворотній зв'язок викладачів зі студентами (аналіз помилок, готовність відповісти на запитання студентів і надати іншу підтримку при вивченні дисципліни), 86,67% відзначають вміння викладачів зацікавити студентів і вмотивувати їх до вивчення дисципліни, 80% погоджуються, що матеріал викладається чітко й доступно і те, що він не повторюється погодилися 73,33%.

Організація навчальної практики також була оцінена студентами на високому рівні за всіма аспектами, а саме: керівництво від закладу вищої освіти (76,67% позитивних оцінок), керівництво від бази практики (76,67% позитивних оцінок), бази практики (73,33 позитивних оцінок), зміст практики (70% позитивних оцінок), тривалість (66,67% позитивних оцінок), період проведення (60% позитивних оцінок).

Пропорційні результати були отримані і по відношенню до виробничої практики: період проведення (70 позитивних оцінок), керівництво від бази практики (66,67% позитивних оцінок), тривалість (66,67% позитивних оцінок), зміст практики (63,33% позитивних оцінок), бази практики (63,33% позитивних оцінок), керівництво від закладу вищої освіти (63,33 позитивних оцінок).

Варто відзначити, що на момент опитування, 10% респондентів ще не проходили навчальну практику і 20% – виробничу.

Від так, більшість студентів позитивно оцінюють власний досвід проведення занять під час навчальної практики: 36,67% характеризують оцінкою «дуже добре» і ще 26,67% схильються до відповіді «скоріше добре». Лише 10% опитаних характеризують власний досвід з негативної сторони: «дуже погано» – 6,67% і «скоріше погано» – 3,33%. Решті респондентів було складно відповісти (10%) або вони не вказали відповідь взагалі (16,67%). Такі результати, скоріш за все, зумовлені тим, що 43,33% опитаних відчують себе добре підготовленими до проведення занять в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, а 26,67% – дуже добре підготовленими.

Ще одним із напрямів покращення навчального процесу може стати залученість студентів до обговорення шляхів удосконалення організації освітнього процесу. Так, 23,33% опитаних зазначили, що вони часто приймають участь у таких обговореннях. Ще 36,67% роблять це іноді і стільки ж – ніколи. Такі результати, можна пояснити тим, що найбільш активну участь у вирішенні організаційних та адміністративних питань приймають студенти, залучені до самоврядування, в той час як решта приймає участь лише у опитуваннях, організованих викладачами чи деканатом.

В підтвердження даної гіпотез слугує те, що найпопулярнішими формами зворотного зв'язку були відзначені: усне опитування з ініціативи викладача (30%), анкетування з ініціативи викладача (26,67%), анкетування з ініціативи органів студентського самоврядування (20%), анкетування з ініціативи адміністрації закладу (16,67%).

Серед найбільш популярних джерел інформації респондентами було відмічено інформацію від викладачів та інших студентів (53,33% користуються нею дуже часто) та офіційний веб-сайт закладу (46,67% користуються нею дуже часто).

Інформацією про заклади професійно-технічної освіти, в які студент можете бути працевлаштований після закінчення навчання в повній мірі володіють 36,67% опитаних. Ще 33,33% мають її в дуже обмеженому об'ємі і 30% взагалі не володіють даною інформацією. В основному, дану інформацію студенти отримують з офіційних веб-сайтів закладів (30%), офіційних сторінок закладів у соцмережах (23,33%) або від викладачів та інших студентів (26,67%). Менш поширеними є рекламні буклети, постери, банери, дошки оголошень (16,67%), неофіційні сторінки, присвячені закладу, в інтернеті та/або групи в соцмережах (13,33%) та ярмарки вакансій (13,33%). Це дає підставу розглядати створення єдиної інтернет площадки, на якій буде представлена актуальна інформація від усіх закладів професійно-технічної освіти з профорієнтаційними матеріалами та пропозиціями щодо працевлаштування, як найбільш доцільне та перспективне джерело інформації для майбутніх викладачів.

В цілому, навіть за таких умов, студенти оцінюють співпрацю закладу освіти із закладами професійної (професійно-технічної) освіти на досить високому рівні: 43,33% вважають що вона організована дуже добре і ще 30%, що скоріше добре.

Найбільш доцільними напрямками розвитку співпраці респонденти вважають організація та проведення практики студентів (63,33%) та проведення занять психолого-педагогічного циклу (53,33%). Досить низько студенти оцінюють перспективи спільного виконання освітніх (навчальних) проектів (26,67%) та працевлаштування майбутніх педагогів (23,33%). Такий настрій можна пояснити тим, що студенти не мали значного досвіду у подібних напрямках співпраці.

Щодо доцільності залучення викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до проведення практичних занять думки опитаних розділились: 46,67% вважають такі заходи доцільними, 6,67% – ні. 46,67% не змогли дати однозначну відповідь на дане питання. Саме цим, скоріше за все, можна пояснити неузгодженість думок з приводу того, для вирішення яких саме задач варто залучати викладачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Іншою особливістю підготовки студентів в Україні є те, що 90% з них постійно (50%) або час від часу (40%) поєднують навчання з роботою, яка оплачується. При чому, у 50% випадків дана робота зовсім не відповідає фаху, у 40% випадках частково відповідає і у 10% – повністю відповідає.

Найбільш вірогідно, саме тому 50% опитаних скоріш за все не підуть працювати викладачем закладу професійної (професійно-технічної) освіти і 6,67% визначились з цим однозначно. В той же час, 20% студентів впевнено обрали для себе даний кар'єрний шлях і ще 10% схиляються до нього.

Більшість зі студентів, які не планують зв'язати своє життя з професійно-технічною освітою, не планують працювати в освіті взагалі (36,67%). 16,67% хотіли б займатись підприємницькою діяльністю в сфері освітніх послуг, 13,33% працювати у закладі вищої освіти, 10% у закладі фахової передвищої освіти, 6,67% у науковій установі і 3,33% у навчально (науково)-методичному центрі (кабінеті) професійно-технічної освіти.

Така тенденція пояснюється тим, що досить багать студентів (43,33%) обирають дану спеціальність випадково або заради можливості навчатися за кошти держбюджету (36,67%). І ці цифри абсолютно пропорційні намірам щодо працевлаштування.

Можливості для зміни даної ситуації вбачаються у:

- залученні студентів до виконання спільних та міжнародних проектів, що дасть змогу їм більш глибоко зануритись в атмосферу викладацької діяльності та знайти для себе аспекти, які їх зможуть зацікавити;
- посиленні профорієнтаційної роботи та підвищенні медіа активності у соціальних мережах та інтернет ресурсах;
- полегшення доступу студентів до інформації та створення товариства, в якому будуть транслюватися інформація про те, що викладацька діяльність це весело та цікаво. Для цієї цілі може підійти єдина інтернет площадка для професійного спілкування між усіма зацікавленими сторонами системи професійної (професійно-технічної) освіти.

4. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ НТУ ВИКЛАДАЧІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПТО

Результати опитування показали, що респонденти високо оцінюють рівень організації співпраці між Національним транспортним університетом та закладами професійної освіти. Однак це дослідження, проте, висвітлило низку шляхів підвищення якості підготовки викладачів ПТНЗ. Ці шляхи можна розділити на три основні категорії:

- профорієнтація та популяризація професійно-технічної освіти;
- побудова більш тісних партнерських відносин із зацікавленими сторонами;
- заходи, спрямовані на вдосконалення змісту навчання.

Серед способів, які можуть допомогти збільшити прихильність студентів до навчання та популяризувати його, слід звернути увагу на такі методи:

- залучення студентів до освітньої діяльності та участь у профорієнтаційних заходах, майстер-класах, науково-практичних семінарах як в університетах, так і на базах ПТО;
- залучення студентів до спільних освітніх та міжнародних проектів, що дозволить їм глибше зануритися в атмосферу викладання та знайти аспекти, які можуть їх зацікавити;
- посилення профорієнтаційної роботи та збільшення активності засобів масової інформації в соціальних мережах та Інтернет-ресурсах;

- сприяння доступу студентів до інформації про можливості працевлаштування та розвиток кар'єри в закладах ПТО.

Встановлення тісніших стосунків із зацікавленими сторонами також може здійснюватися кількома способами.

По-перше, це співпраця з представниками бізнесу, зокрема, з автомобільними центрами для залучення студентів до роботи в їхніх освітніх центрах для підвищення кваліфікації автомобільних спеціалістів. Важливим є також тісна співпраця з іншими роботодавцями, такими як заклади ПТО, навчальні компанії, навчальні центри та асоціації роботодавців.

По-друге, це налагодження співпраці між викладачами НТУ та закладів ПТО щодо спільного обговорення навчальних програм, навчальних планів окремих дисциплін, організації підвищення кваліфікації у різних формах, спільної реалізації наукових та освітніх проектів, працевлаштування майбутніх викладачів ПТО та організація спільних конференцій, круглих столів, методичних семінарів.

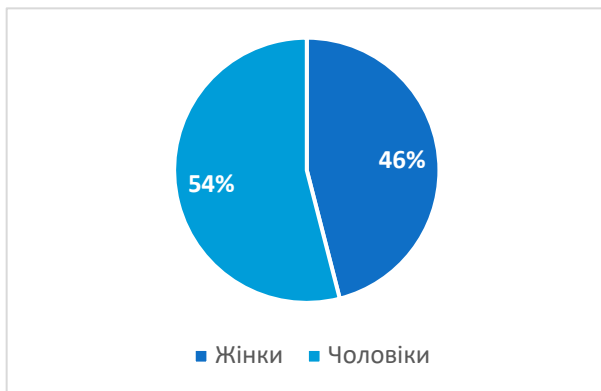
Серед шляхів вдосконалення змісту освіти найбільш перспективними є заходи, спрямовані на:

- підвищення практичної підготовки та проведення педагогічних стажувань у закладах ПТО;
- впровадження елементів дуальної освіти, коли студенти мають можливість вивчати деякі модулі на діючих автомобільних підприємствах;
- надання можливостей для стажування за кордоном та участі у міжнародних проектах під час навчання;
- підвищення рівня цифровізації та використання сучасних освітніх технологій, зокрема дистанційного навчання.
- розвиток навичок спілкування учнів, зокрема вільного володіння іноземними мовами.

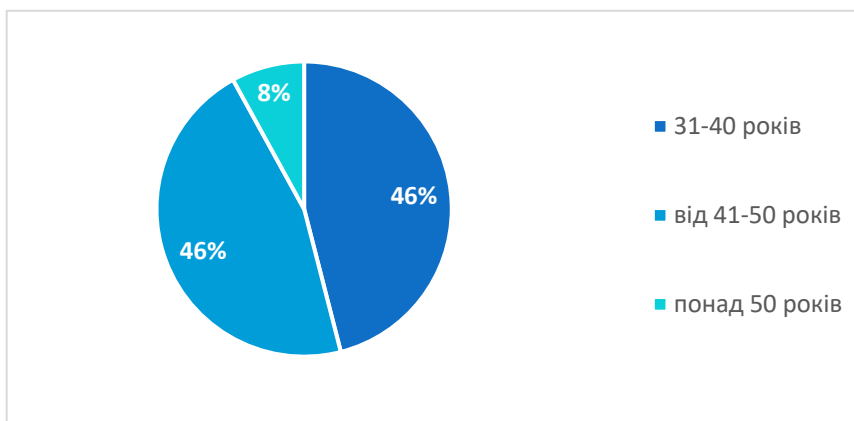
ДОДАТОК 1

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ
СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 015 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТИ (ТРАНСПОРТ)» В НТУ

1. Ваша стать

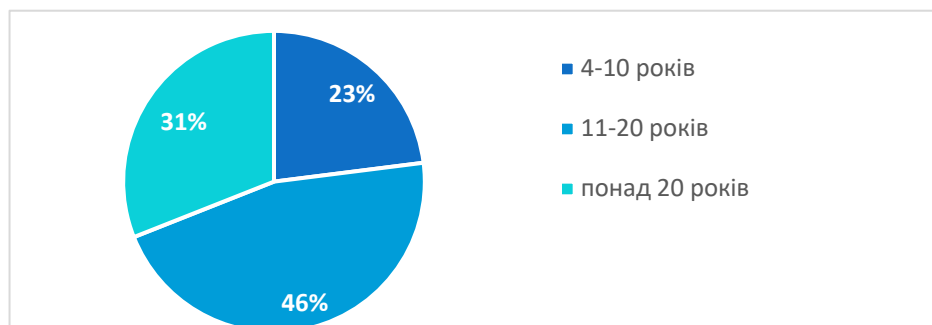
2. Ваш вік

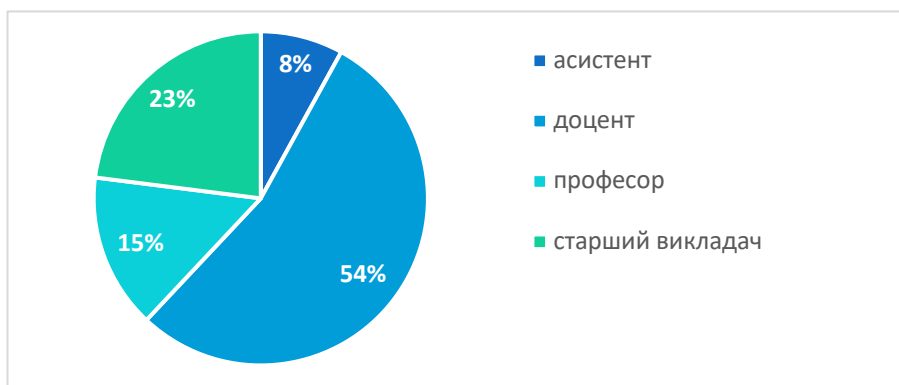
3. Заклад освіти, в якому Ви працюєте

НТУ 100%

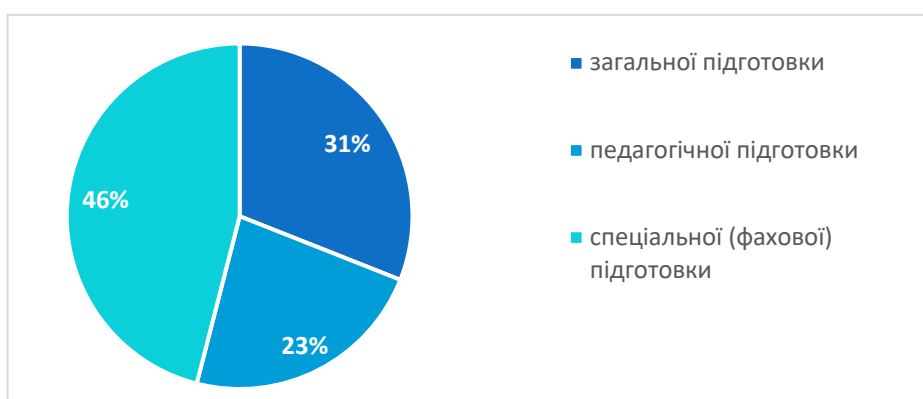
5. Ваш науково-педагогічний стаж

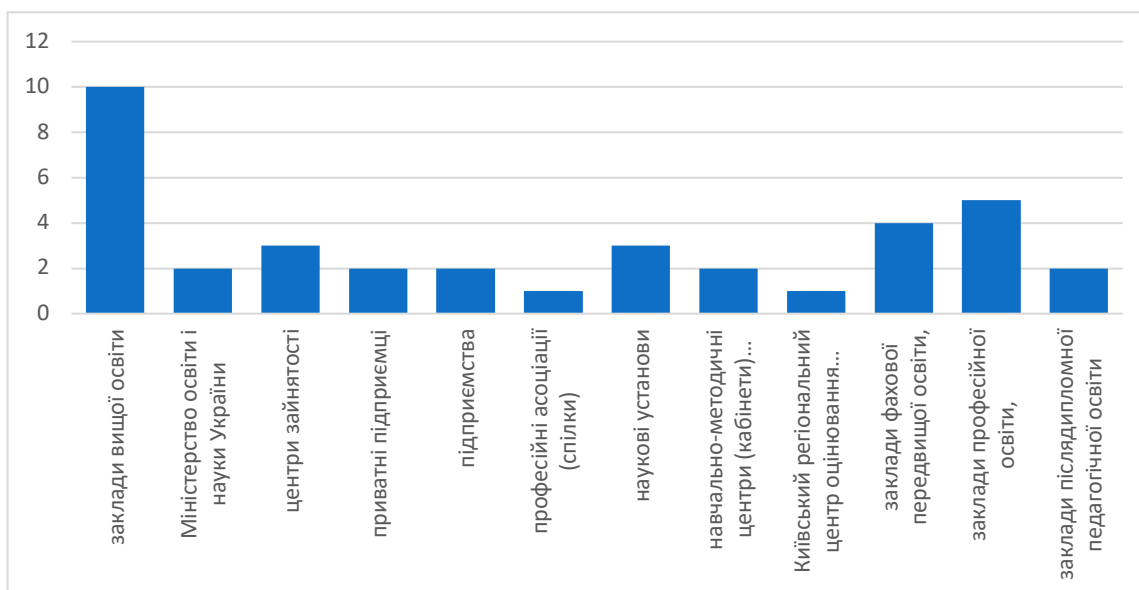
6. Ваша посада

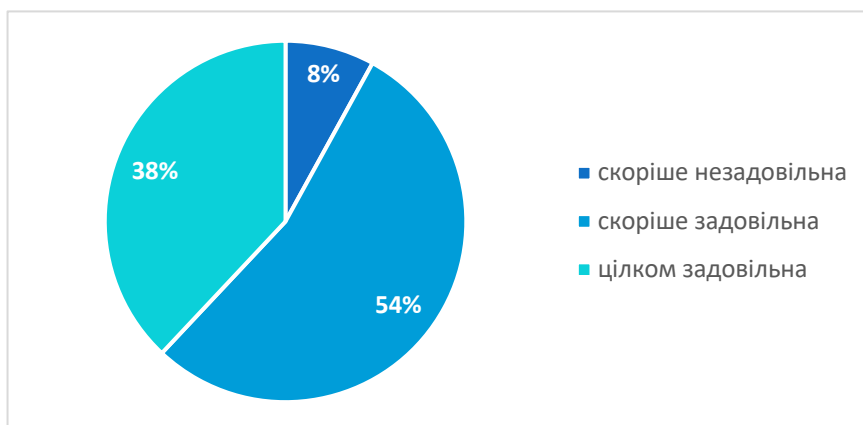
7. Які дисципліни Ви викладаєте?

8. З якими партнерами Ви співпрацювали(-єте)? (варіантів відповіді може бути кілька)

9. Як би Ви оцінили співпрацю Вашого закладу із закладами професійної (професійно-технічної) освіти?

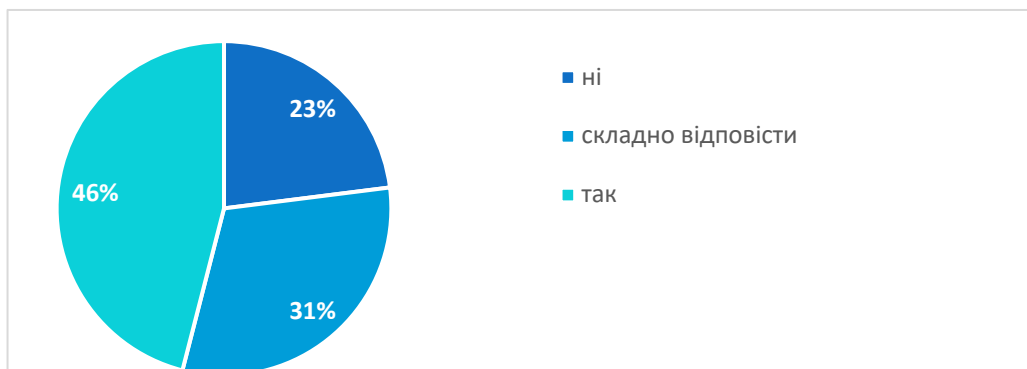
10. Оцініть співпрацю Вашого закладу із закладами професійної (професійно-технічної) освіти за вказаними напрямками:

11. Оцініть доцільність організації співпраці Вашого закладу із закладами професійної (професійно-технічної) освіти за вказаними напрямками:

12. Чи вважаєте за доцільне залучати викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до проведення занять у Вашому закладі?

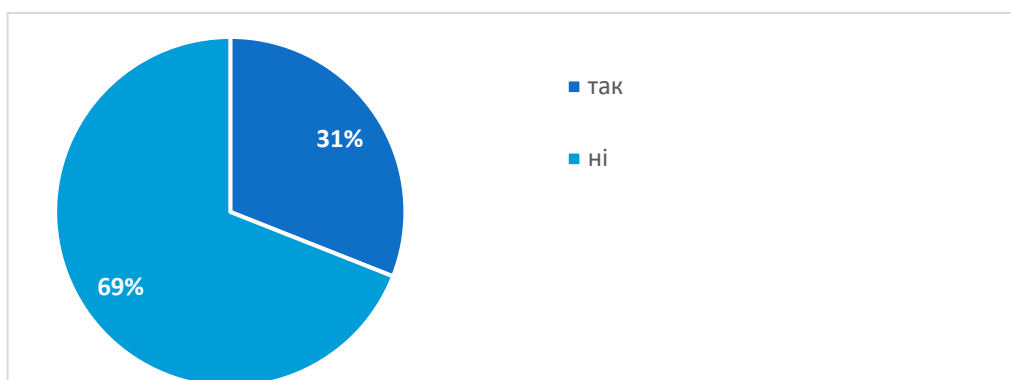
13. Чи вважаєте Ви за доцільне залучати викладачів закладів вищої освіти до проведення занять в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

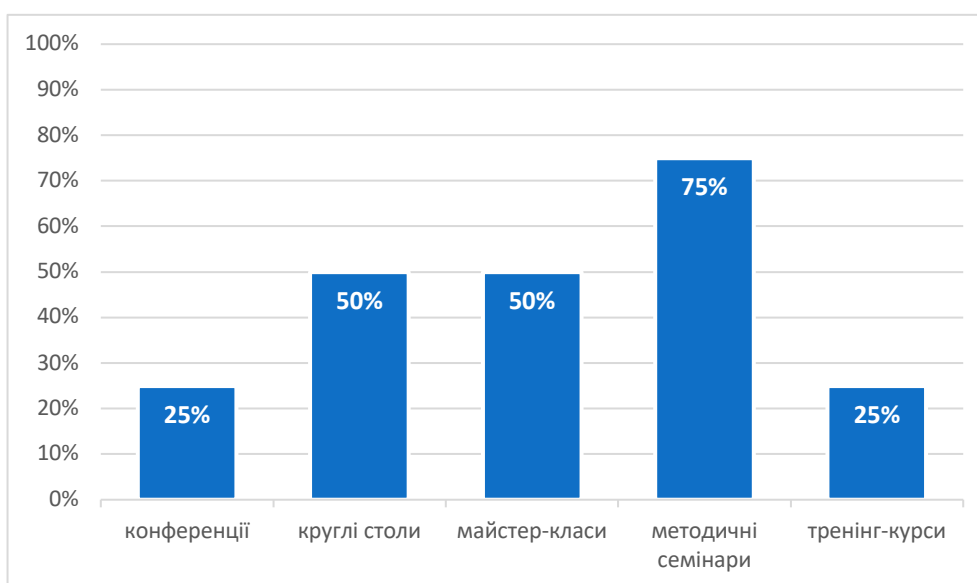
14. Чи відчуваєте Ви потребу в неперервному розвитку своєї професійно-педагогічної компетентності?

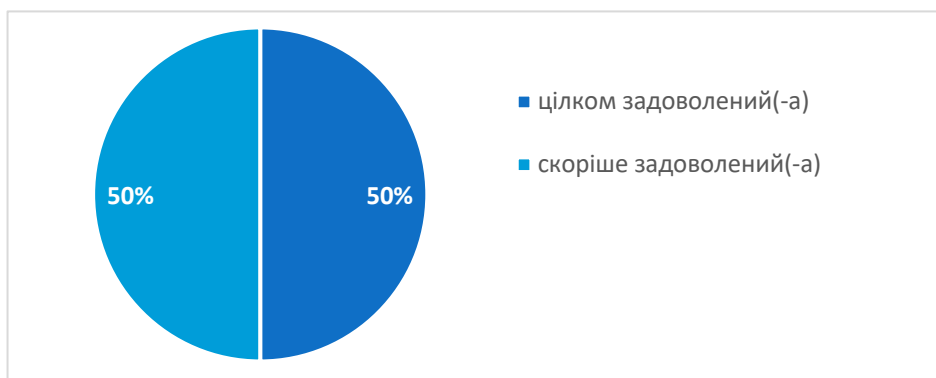
15. Чи брали Ви участь у заходах з підвищення кваліфікації, які проводились на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти?

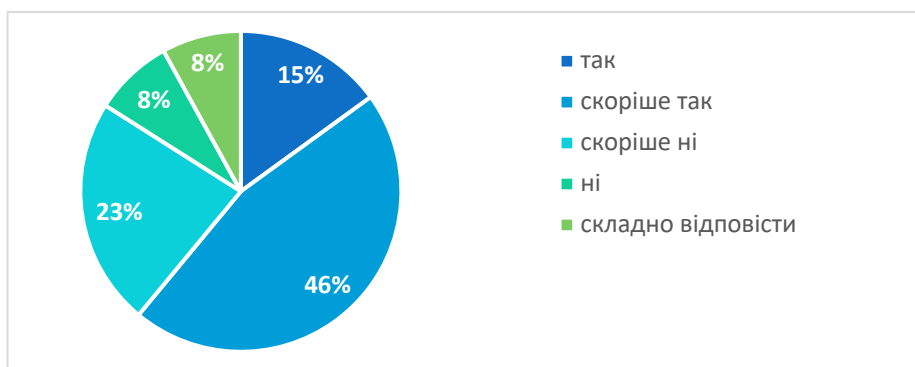
16. Вкажіть у яких саме заходах з підвищення кваліфікації, що проводились на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, Ви брали участь. (варіантів відповідей може бути кілька)

17. Чи задоволені Ви результатом участі у таких заходах?

18. Чи вважаєте Ви за доцільне для розвитку Вашої професійної компетентності брати участь у заходах, які проводяться базі закладів професійної освіти?

19. Чи маєте Ви можливість постійного спілкування з професійних питань з колегами із закладів професійної освіти (у рамках спільних конференцій, ярмарок вакансій тощо)?

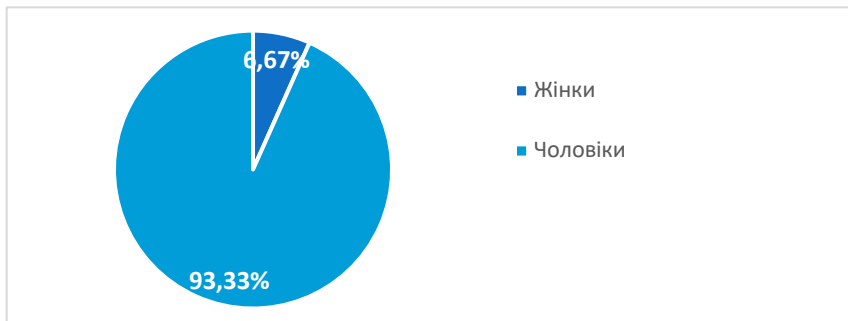
20. Оцініть доцільність створення спеціалізованої онлайнної платформи для професійного спілкування?

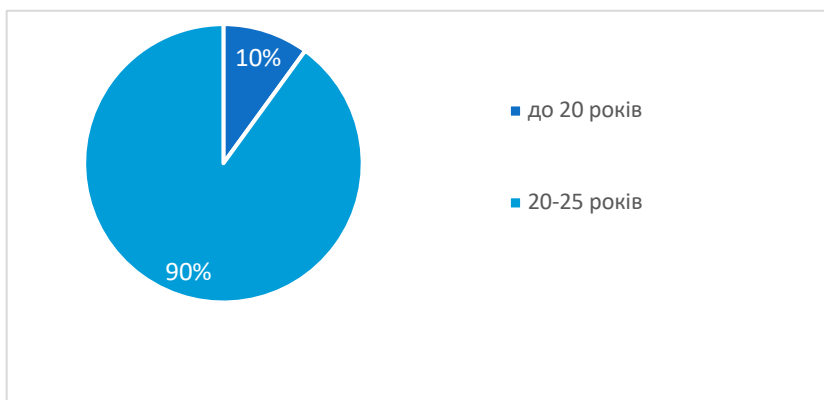
ДОДАТОК 2

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 015 «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТИ (ТРАНСПОРТ)» В НТУ

1. Ваша стать

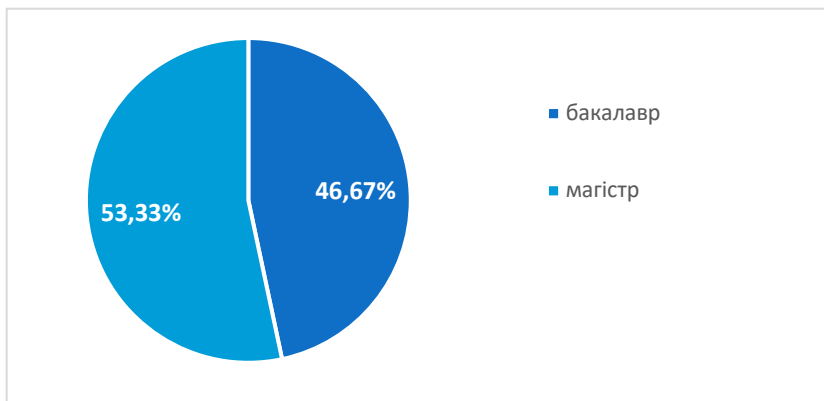
2. Ваш вік

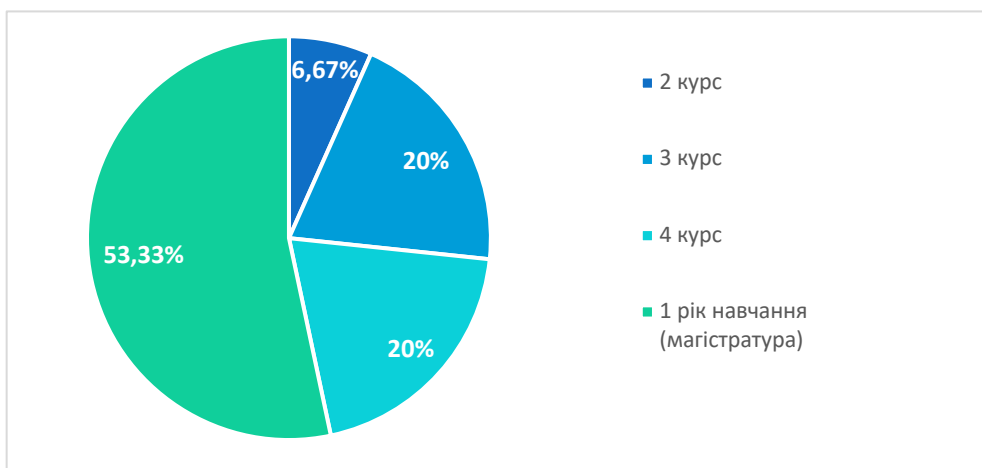
3. Заклад освіти, в якому Ви працюєте

НТУ 100%

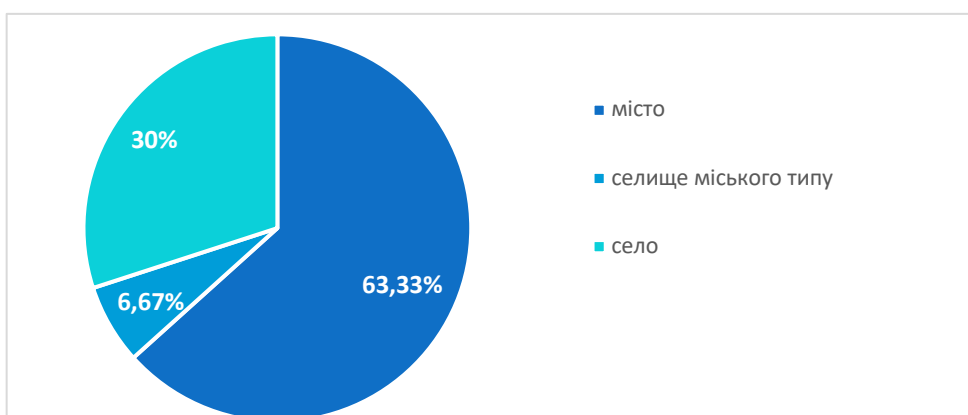
5. Освітній рівень програми підготовки, за якою навчаєтесь:

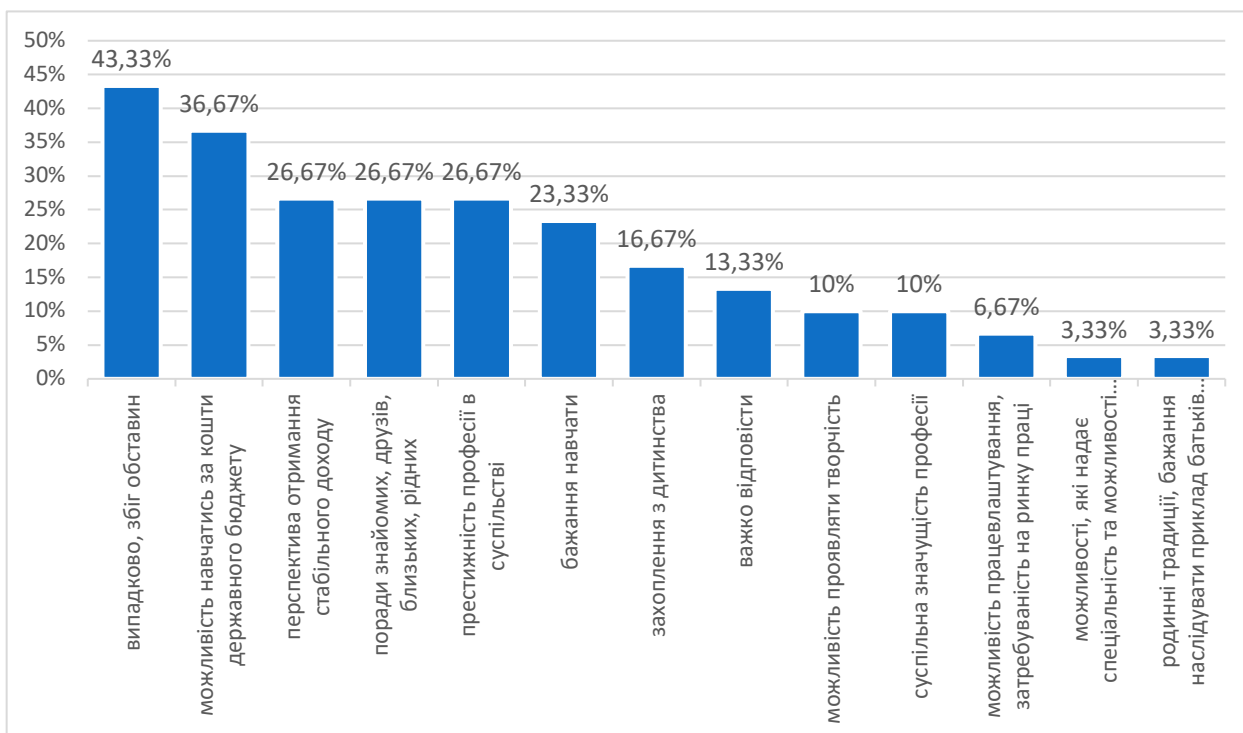
6. Курс (рік навчання):

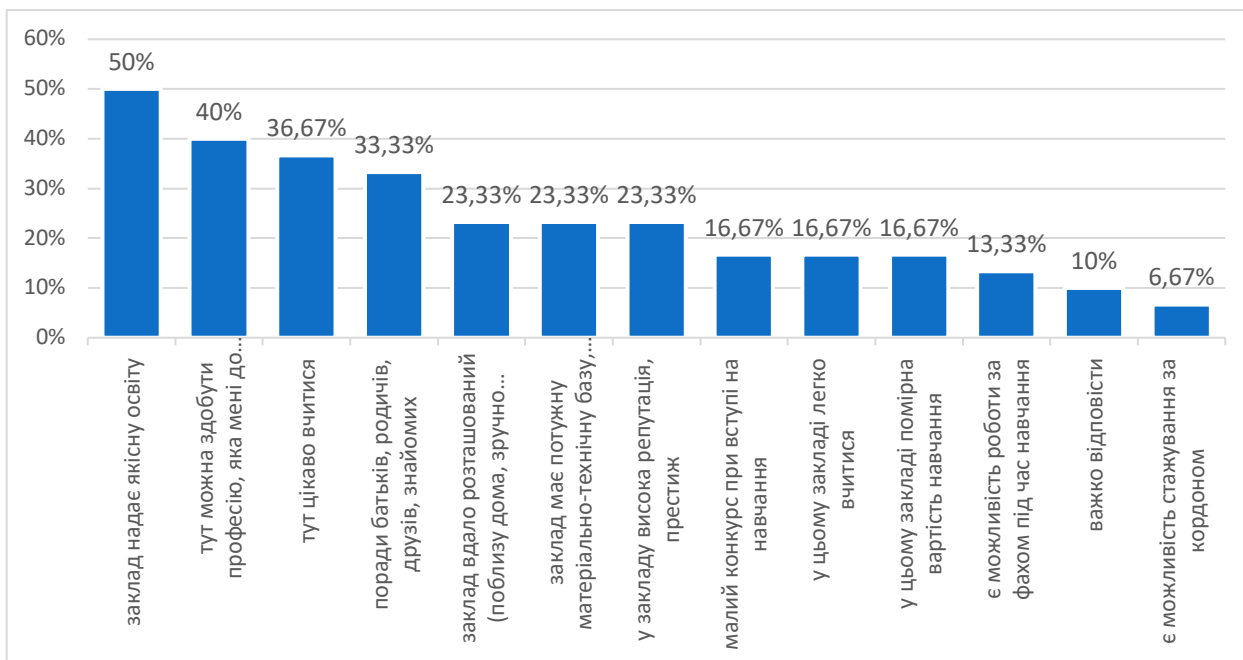
7. Тип населеного пункту, з якого Ви родом:

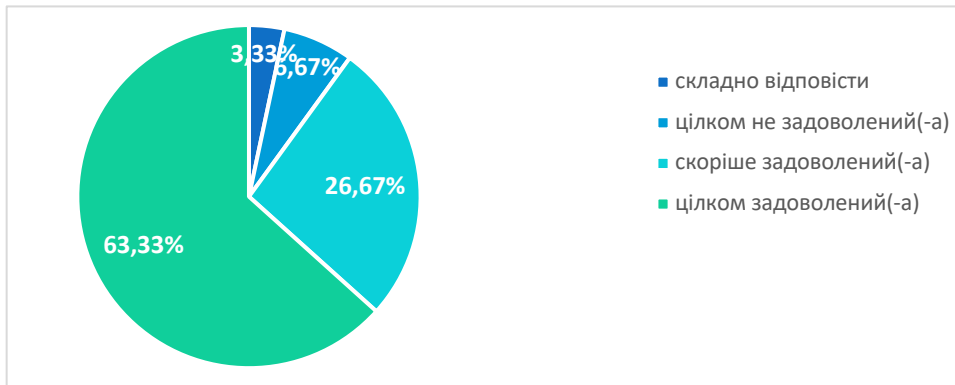
8. Чому Ви обрали спеціальність, за якою зараз навчаєтесь? (зазначте не більше 3-х варіантів відповіді):

9. Чому Ви обрали заклад освіти в якому зараз навчаєтесь? (зазначте не більше 5-ти варіантів відповіді)

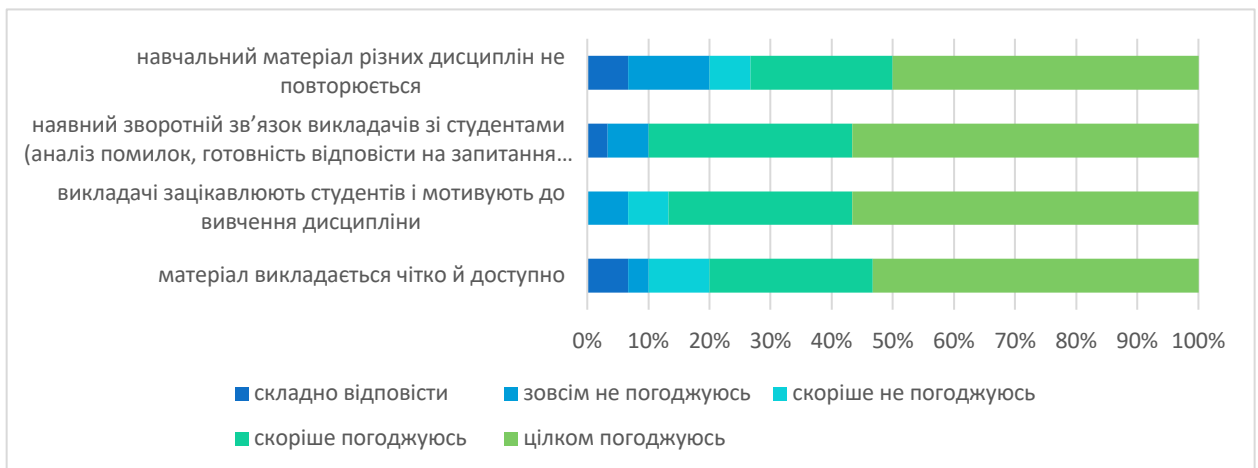
10. Наскільки Ви загалом задоволені навчанням у Вашому закладі освіти?

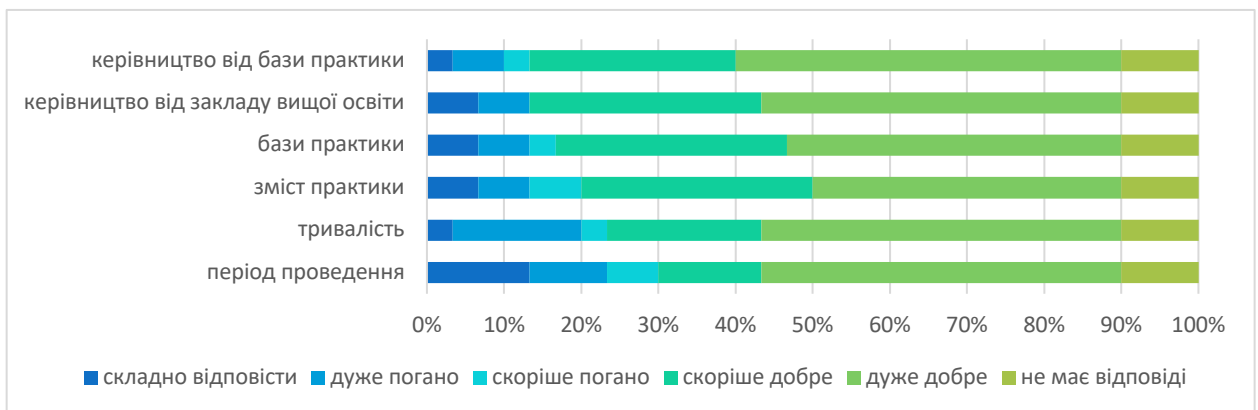
11. Оцініть рівень задоволеності навчанням за такими критеріями:

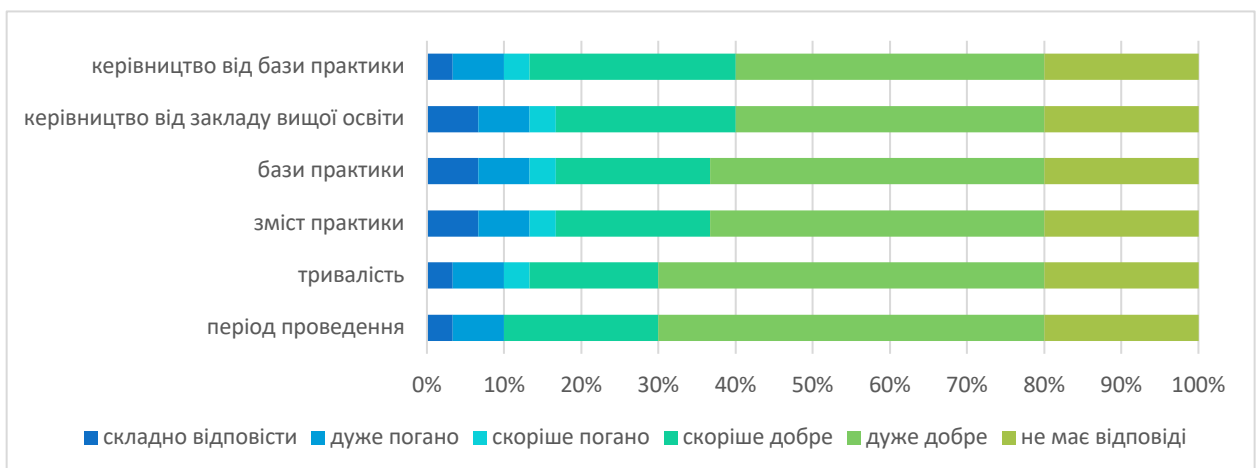
12. Наскільки Ви погоджуєтесь з такими твердженнями щодо викладання дисциплін

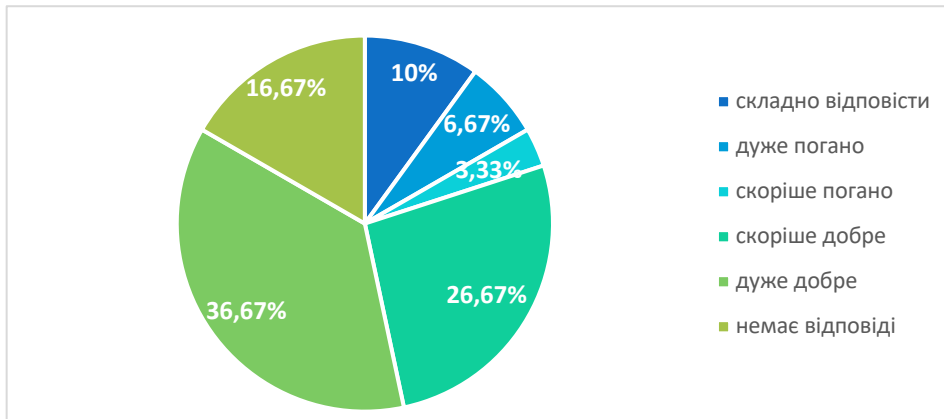
13. Оцініть організацію навчальної практики, якщо Ви вже її проходили, за такими характеристиками:

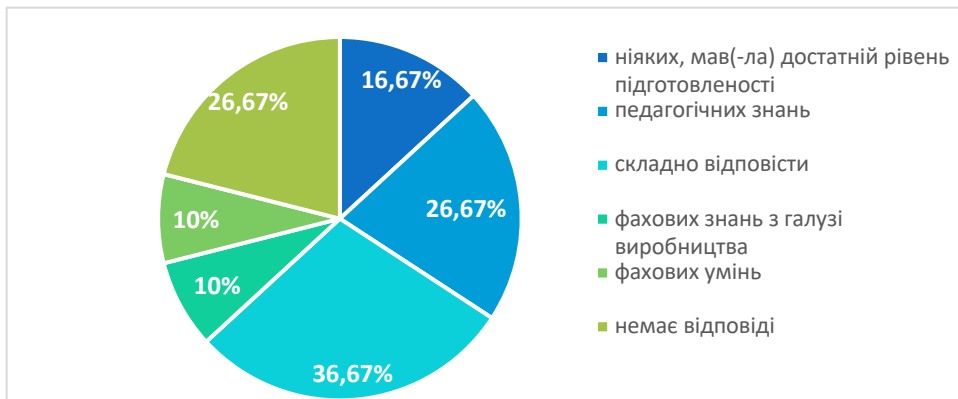
14. Оцініть організацію виробничої практики, якщо Ви вже її проходили, за такими характеристиками

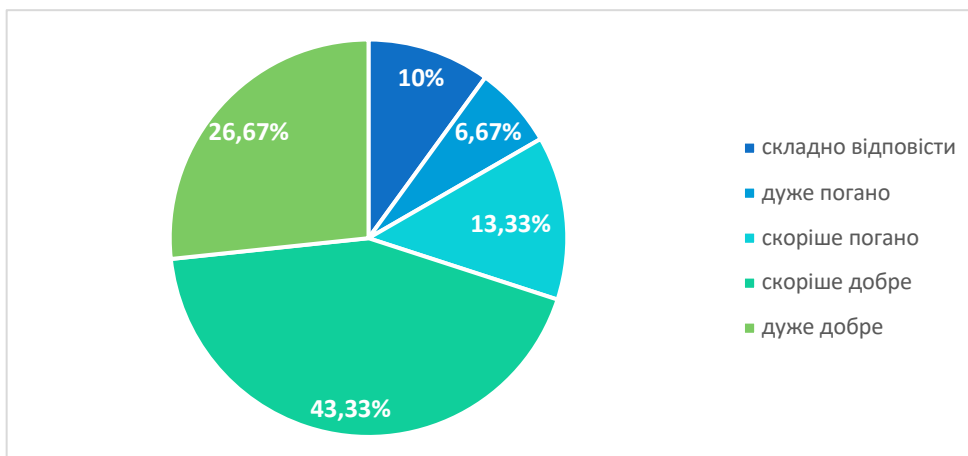
15. Як Ви оцінюєте свій досвід проведення занять в під час навчальної практики, якщо такий маєте?

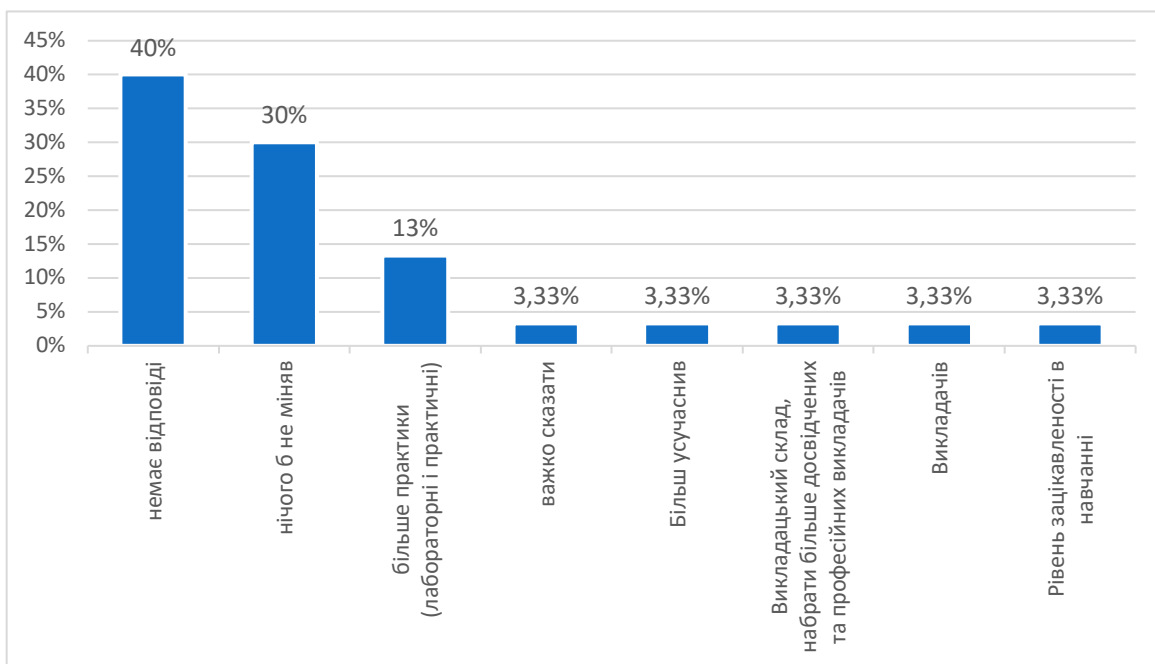
16. Яких знань та/чи вмінь Вам бракувало для належного проведення занять?

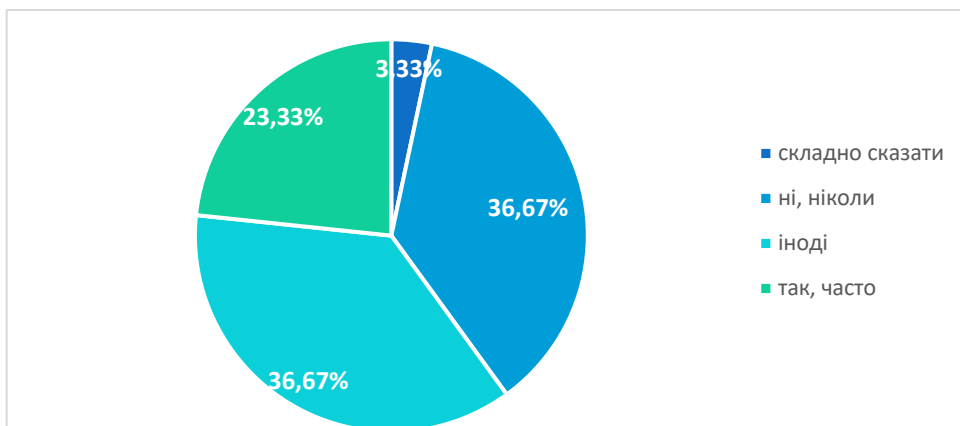
17. Наскільки Ви відчуваєте себе підготовленими до проведення занять в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?

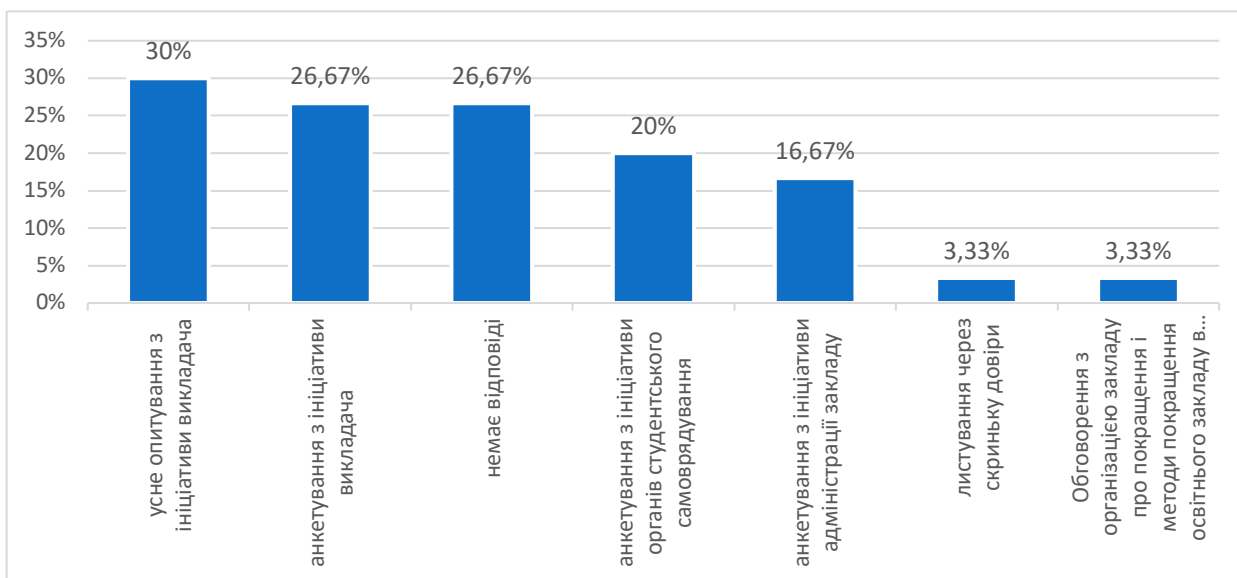
18. Що б Ви змінили в професійній підготовці за Вашою спеціальністю?

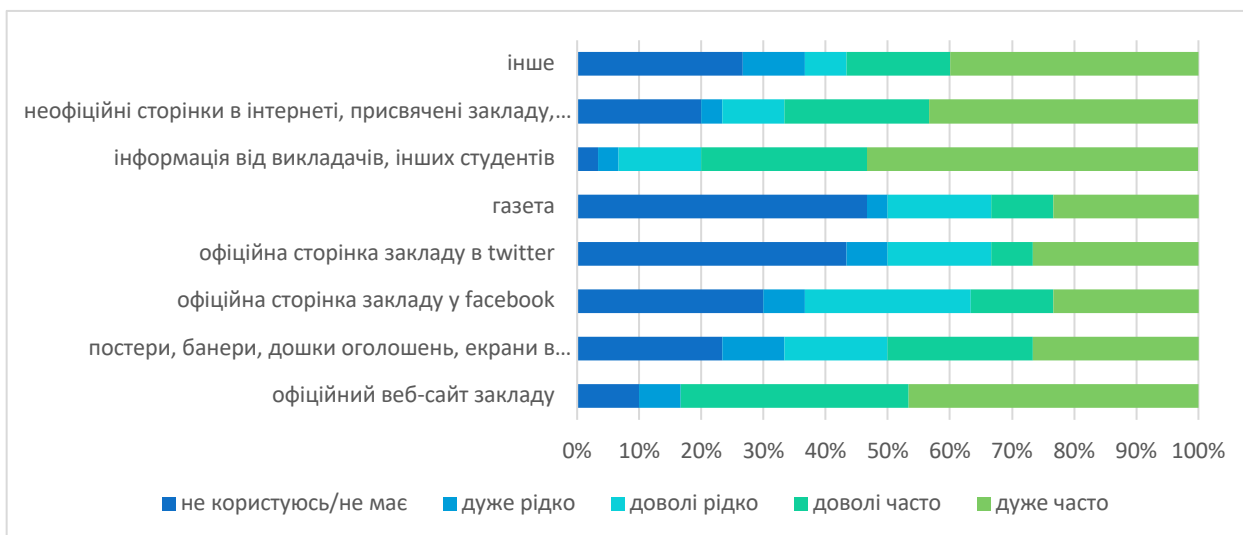
19. Чи залучались Ви до обговорення шляхів удосконалення організації освітнього процесу з педагогами та адміністрацією закладу освіти, в якому навчаєтесь?

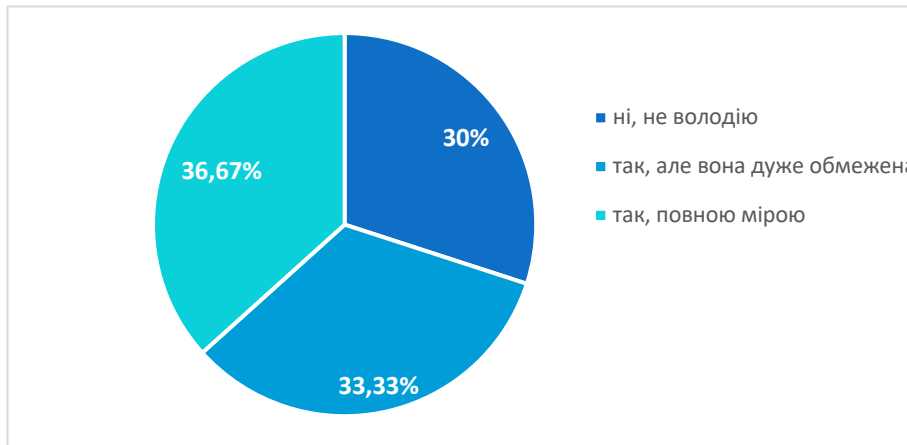
20. Якщо так, то в яких формах це відбувалось?

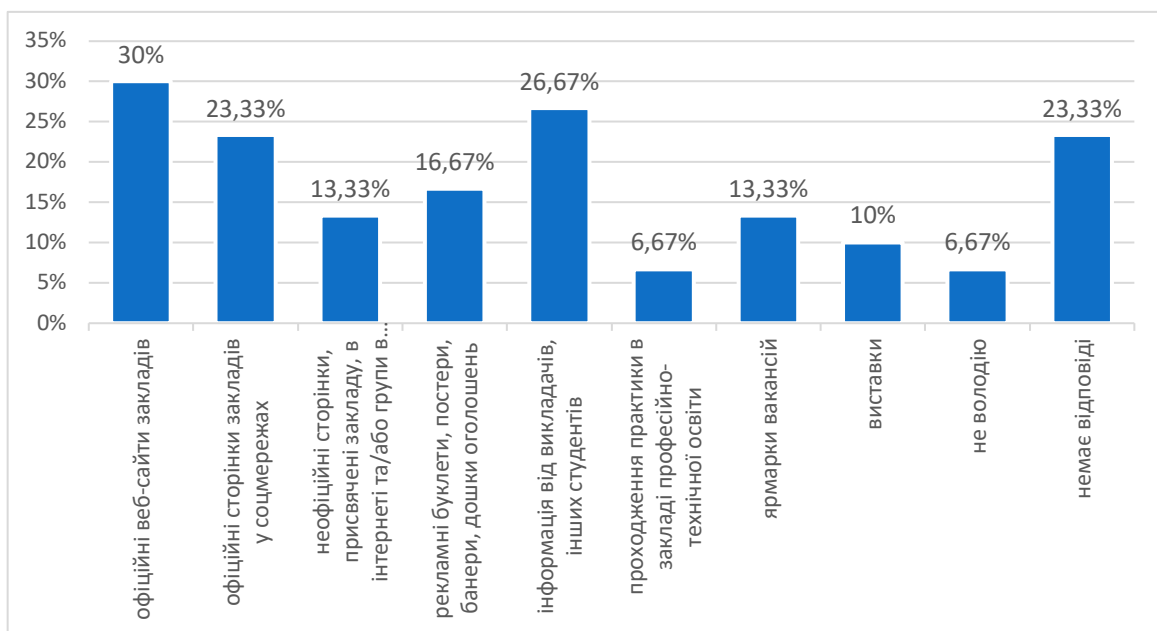
21. Якими джерелами інформації про новини та події в університеті Ви користуєтесь і з якою частотою?

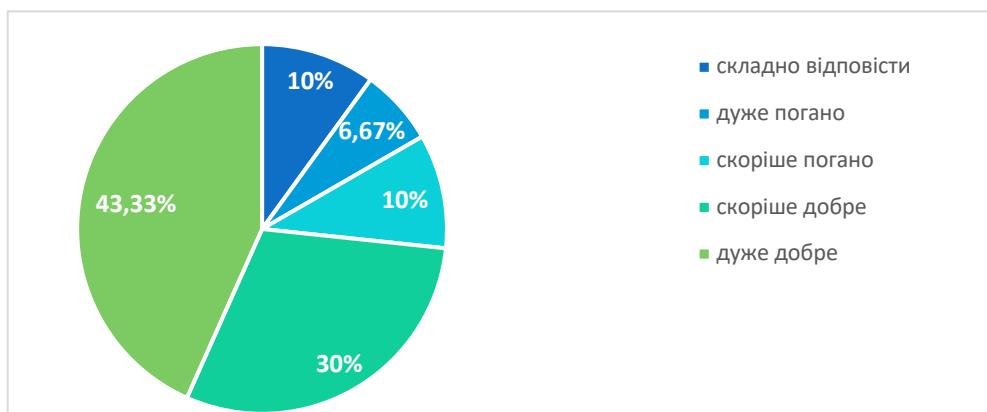
22. Чи володієте Ви інформацією про заклади професійно-технічної освіти, в які можете бути працевлаштовані після закінчення навчання?

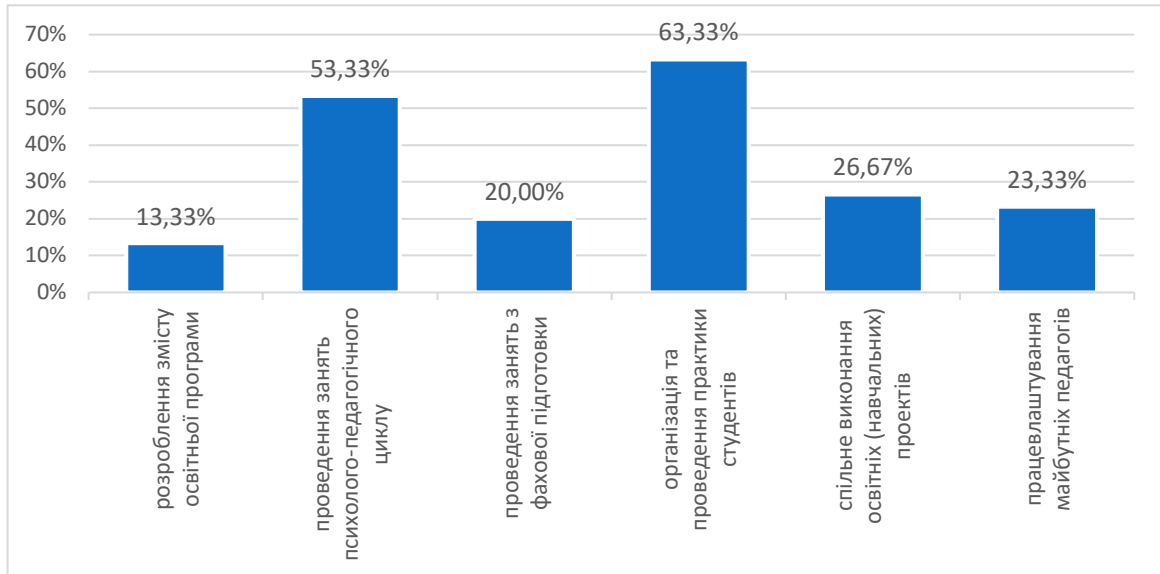
23. Якщо так, то вкажіть джерела цієї інформації

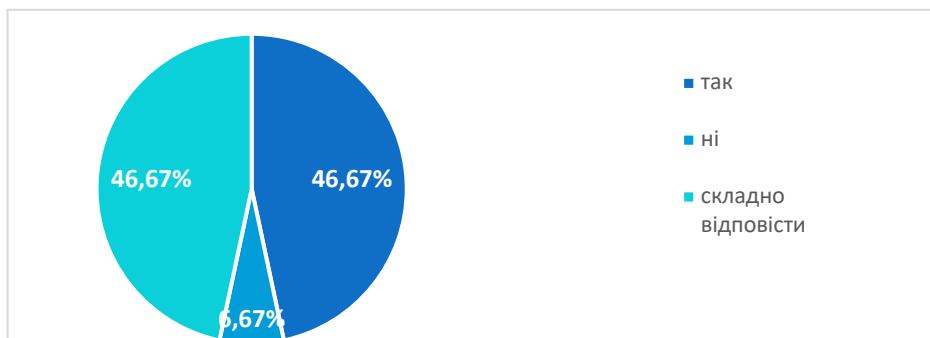
24. Як би Ви оцінили співпрацю Вашого закладу освіти із закладами професійної (професійно-технічної) освіти

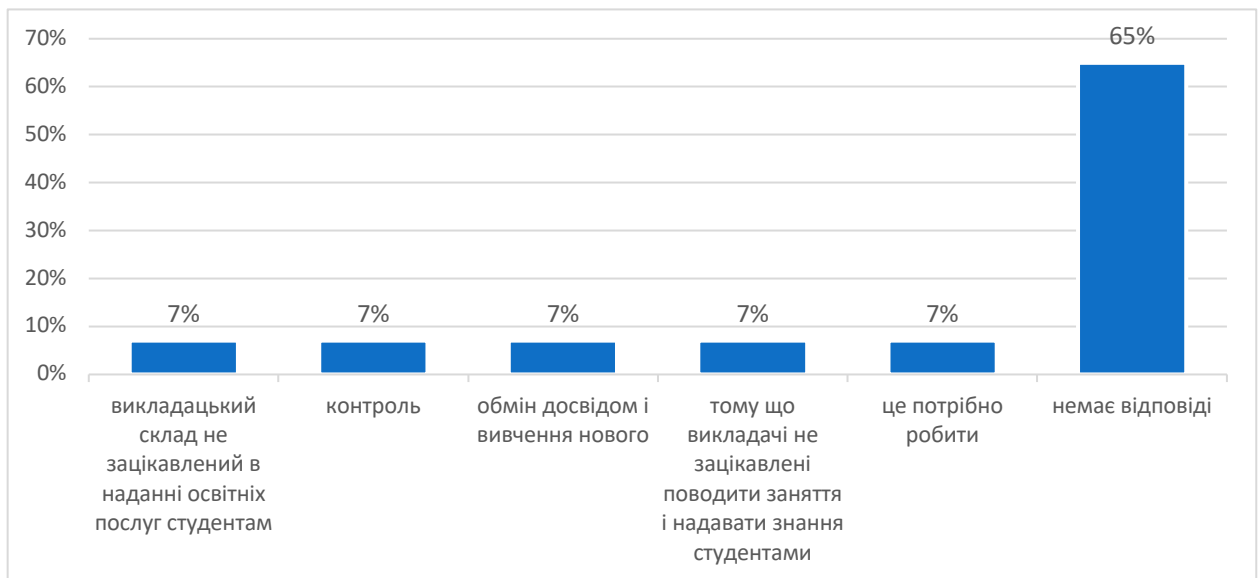
25. В яких напрямках, на вашу думку, доцільно розвивати співпрацю закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку педагогів професійної освіти та закладів професійної (професійно-технічної) освіти?

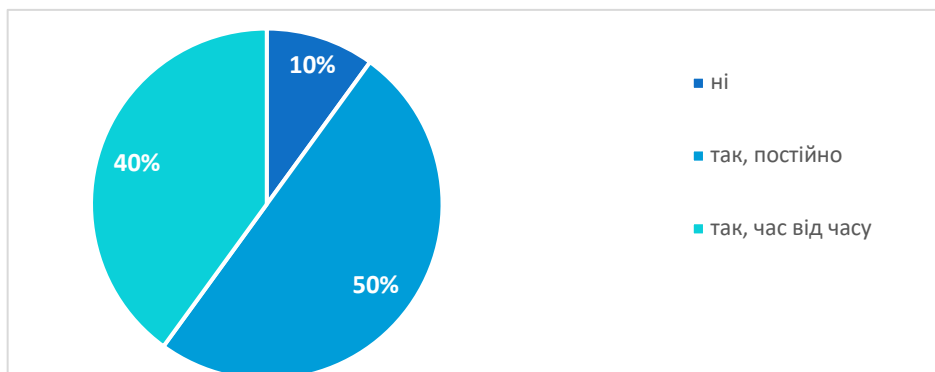
26. Чи вважаєте Ви доцільним залучати викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до проведення практичних занять?

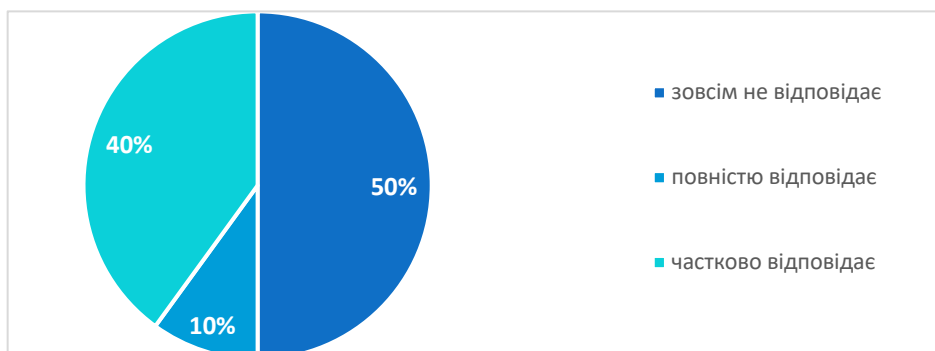
27. Якщо на попереднє запитання Ви дали ствердну відповідь, поясніть, чому Ви так вважаєте?

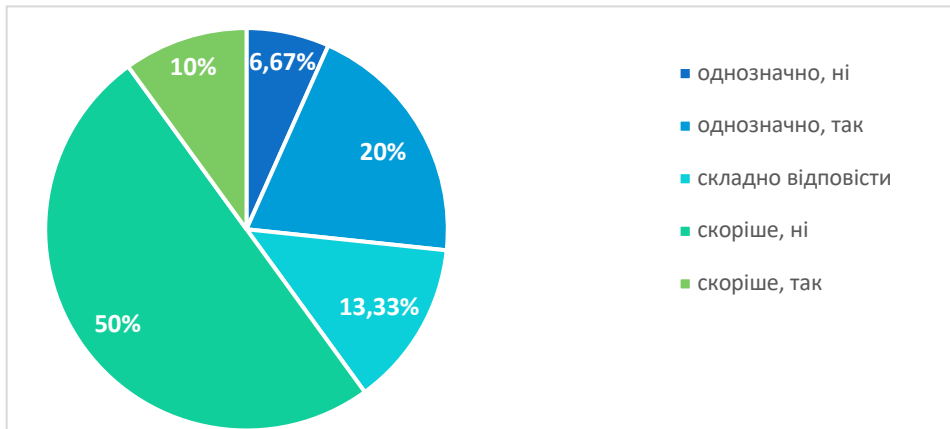
28. Чи поєднуєте Ви навчання з роботою, яка оплачується?

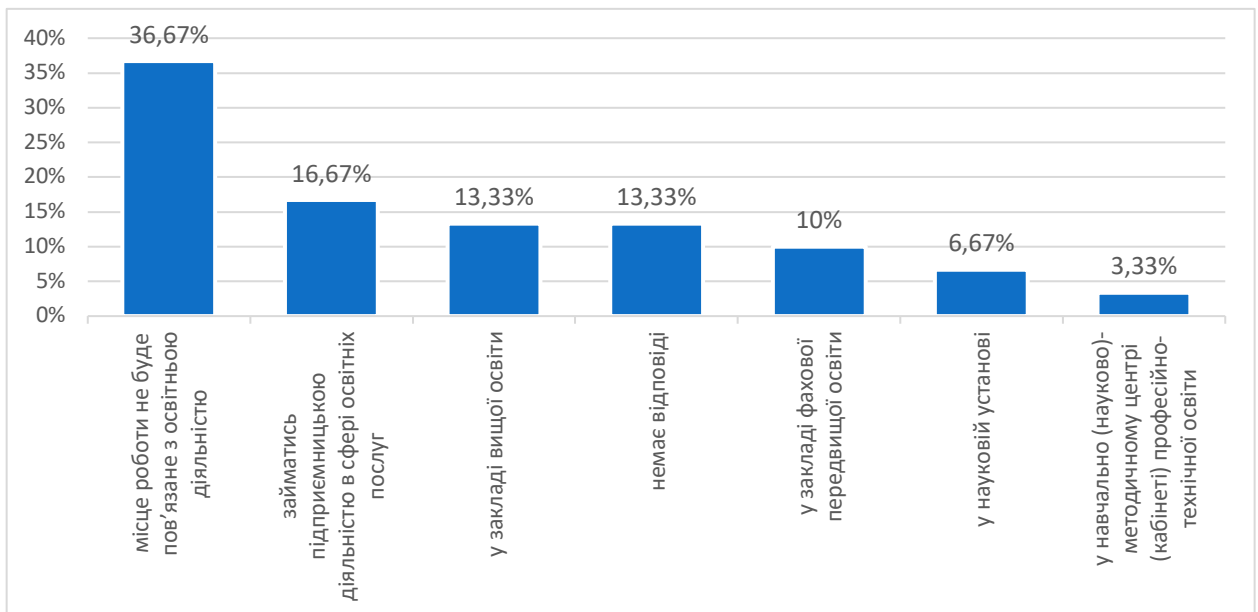
29. Якщо Ви працюєте, то наскільки робота відповідає спеціальності/освітній програмі, за якою Ви навчаєтесь:

30. Чи бачите Ви себе в майбутньому викладачем закладу професійної (професійно-технічної) освіти?

31. Якщо ні, то де Ви маєте намір працювати після закінчення навчання

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Цей проєкт був профінансований за підтримки Європейської Комісії.

Підтримка Європейською Комісією виробництва цієї публікації [повідомлення] не означає схвалення її змісту, який відображає погляди лише авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній

За детальнішою інформацією про Еразмус+ проєкт PAGOSTE, будь ласка, відвідайте вебсайт проєкту <http://pagoste.eu> або офіційну Facebook сторінку проєкту @PAGOSTE

Цей твір ліцензовано на умовах [Ліцензії Creative Commons Із Зазначенням Авторства — Некомерційна 4.0 Міжнародна](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).